

VARSINAIS-SUOMEN MAAKUNTAOHJELMA 2018–2021

MAAKUNTAOHJELMA 2018–2021

Varsinais-Suomen liitto

PL 273 (Ratapihankatu 36) 20101 Turku

(02) 2100 900

www.varsinais-suomi.fi

ISBN 978-952-320-016-6

1. Johdanto	5
2. Kytkeä maakuntaudistukseen	6
3. Maakuntaohjelman 2014–2017 toteutuminen	7
4. Tilannekuva, vaikuttavuustavoitteet ja mittarit	8
4.1. Megatrendit, trendit ja globaalit kehityssuunnat	8
4.2. Varsinais-Suomen tilannekuva	9
4.3. Vaikuttavuustavoitteet, mittarit ja seuranta	10
5. Älykäs erikoistuminen	11
5.1. Sininen kasvu ja teollisuuden modernisointi	11
5.2. Innovatiiviset ruokaketjut	11
5.3. Lääke- ja bioteknologia	11
6. Verkostot, teemakokonaisuudet ja toimenpiteet	12
6.1. Kumppanuusfoorumi	12
6.2. Teemakokonaisuudet ja yhteistyöverkostot	12
6.2.1. Avoin tieto	12
6.2.2. Lounais-Suomen ympäristöohjelman viisi kehityspolkua	12
6.2.3. Älykäs erikoistuminen	13
6.2.4. Yhteinen alue- ja yhdyskuntarakenne	13
6.2.5. Itämeren alueen kansainvälinen keskus	13
6.2.6. Koulutuksen ja elinkeinoelämän yhteistyö	14
6.2.7. Kiertotalouden tiekartta	14
6.2.8. Luova Varsinais-Suomi	14
6.2.9. Vetovoimaisen ympäristön ja matkailun synergia	15
6.3. Arvokäriin liittyvät toimenpiteet	18
6.3.1. Vastuullisuus – tulevaisuus muodostuu valinnoista nyt	18
6.3.2. Yhteistyötaidot – yhdessä rajat ylittäen	19
6.3.3. Saavutettavuus – lähestyttävä Itämeren portti	21
6.3.4. Resurssiviisaus – innovoivaa edelläkävijyyttä	23
7. Rahoitus	25
8. Ympäristöselostus	26
Liite: Maakuntaohjelma 2018–2021 pähkinänkuoressa	30

1. JOHDANTO

Varsinais-Suomen maakuntavaltuusto hyväksyi nykyisen Varsinais-Suomen maakuntastrategian 16. kesäkuuta 2014. Maakuntastrategia on aluekehittämisen asiakirja, joka ohjaa maakunnan viranomaisten toimintaa ja muun muassa hankerahoitusta. Se esittelee maakuntamme erityispiirteet, vahvuudet ja uhkatekijät ja määrittelee visiomme, arvomme ja tavoitteemme.

Maakuntastrategiassa yhdistyvät lakisääteiset maakuntaohjelma ja maakuntasuunnitelma. Varsinais-Suomen maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys vuoteen 2035+ saakka ja neljän vuoden välein, valtuustokausittain, laadittava maakuntaohjelma esittelee suunnitelman siitä, miten tavoitteet saavutetaan.

Varsinais-Suomen maakuntastrategia on nimetty kumppanuusstrategiaksi. Sen vision mukaan *”Varsinais-Suomessa elämisen laatu on parasta. Menestyvää ja hyvinvoivaa maakuntaa rakennetaan yhteistyöllä ja kumppanuudella.”* Maakuntasuunnitelmassa määritelty Varsinais-Suomen aluerakenteellinen kokonaisuus tukee aidosti tasapainoisen, monikeskuksisen ja vuorovaikutteisen aluerakenteen syntymistä. Varsinais-Suomen asema on tunnustettu osana Pohjoista Tukholma–Turku–Helsinki–Pietari -kasvuvyöhykettä ja se kytkeytyy Suomen aluerakenteeseen erityisesti pääkaupunkiseudulle, Tampereelle ja Poriin suuntautuvien kehitysvyöhykkeiden kautta.

Tämä dokumentti päivittää maakuntaohjelman kaudelle 2018–2021 ja on hyväksytty maakuntavaltuuston kokouksessa 11. joulukuuta 2017. Maakuntastrategian erittäin laajassa yhteistyössä valmistellut neljä arvokärkeä säilyvät päivityksen valmistelussa. Arvokärjet ovat Vastuullisuus – tulevaisuus muodostuu valinnoista nyt, Yhteistyötaidot – yhdessä rajat ylittäen, Saavutettavuus – lähestyttävä Itämeren portti ja Resurssiviisuus – innovoivaa edelläkävijyyttä.

Maakuntaohjelman päivityksen valmistelu on tehty normaalia maakuntaohjelmaprozessia kevyemmällä menettelyllä maakuntauudistuksen ollessa samanaikaisesti valmisteilla. Työskentelyssä on hyödynnetty maakuntastrategiaa valmisteilla maakunnan toimijoista koostuneita työryhmiä, jotka ovat käsitelleet päivitystä talouden, osaamisen, ympäristön sekä arvojen ja ilmapiirin näkökulmista.

Maakuntaohjelman päivitystyön keskeisiä sisältöjä ovat aluekehityksen tilannekuvan päivittäminen sekä maakuntaohjelman toimenpiteiden täsmentäminen. Päivitykset perustuvat muun muassa positiivisen rakennemuutoksen tuomiin tarpeisiin, valmistavan teollisuuden kasvunäkymiin, merialuesuunnittelun käynnistymiseen, aluerakenteellisesti oleellisten avausten kuten Tunnin juna ja Pohjoinen kasvuvyöhyke edistymiseen sekä kumppanuusstrategian mukaisten ohjelmien laadintaan ja jo edistyneisiin toimenpiteisiin. Maakuntaohjelman päivitystä laadittaessa on tarkasteltu myös toimenpiteiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutuksia toimenpiteiden kohderyhmien kautta.

Maakuntastrategiaa toteutetaan maakuntaohjelman lisäksi myös muilla maakunnan liiton lakisääteisillä työkaluilla – maakunta-kaavoituksella ja liikennejärjestelmäsuunnittelulla – minkä vuoksi maakuntaohjelmassa ei käsitellä kaikkia maakunnan kehittämisteemoja samassa laajuudessa. Lisäksi maakunnan toimijoiden kanssa yhteistyössä on laadittu useita täydentäviä teemakohtaisia strategioita ja ohjelmia, kuten Lounais-Suomen ympäristöohjelma ja Varsinais-Suomen kiertotalouden tiekartta.

2. KYTKENTÄ MAAKUNTAUUDISTUKSEEN

Maakuntaohjelma 2018–2021 on laadittu muutostilanteessa. Sen rooli on keskeinen aluekehittämisen linjausten ja jatkuvuuden pohjana kun uudet maakunnat aloittavat työnsä. Maakuntavaltuusto hyväksyi maakuntaohjelman vuoden 2017 viimeisessä valtuustossa, joten maakunnalla on vuonna 2018 voimassaoleva maakuntaohjelma. Vuonna 2019 aloittava uusi maakuntavaltuusto voi tarvittaessa tarkistaa maakuntaohjelman.

Valmisteilla oleva maakunta- ja soteuudistus muokkaa merkittäväällä tavalla maakuntien toimintaa ja toimintaympäristöä. Sote-uudistuksessa koko julkinen sosiaali- ja terveydenhuolto uudistetaan ja kuntien nykyisin järjestämien julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy 18 uudelle maakunnalle.

Maakuntauudistuksen myötä myös aluekehittämisjärjestelmää ja aluekehittämisen strategista suunnittelua uudistetaan. Uudet maakunnat laativat maakuntalakiin perustuvat maakuntastrategiat, jotka ovat nykyisiä paljon laaja-alaisempia. Maakuntalakiesityksen mukaan niissä tulee linjata ja asettaa pitkän aikavälin tavoitteet ainakin maakunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseen, palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen, maakunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädettyihin palvelutavoitteisiin, alueiden, alueiden käytön, elinympäristön laadun ja alueen elinkeinojen kehittämiseen, omistajapolitiikkaan, henkilöstöpolitiikkaan sekä maakunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin.

Maakuntastrategian lisäksi uusissa maakunnissa laaditaan aluekehittämis tehtäviä tarkentavat maakuntaohjelmat. Maakuntaohjelman suhde maakuntastrategiaan määritellään valmisteilla olevassa lainsäädännössä.

Valtion ja uusien maakuntien yhteistyöprosesseja valmistellaan parhaillaan. Jatkossa valtion ja maakuntien vuosittaiset keskustelut aluekehittämisestä muodostavat yhteisen foorumin, jossa käsitellään maakuntien tilannekuvaa, aluekehittämisen tarpeita ja niihin liittyvien strategioiden toimeenpanoa.

Ensimmäiset aluekehittämistä koskevat keskustelut käydään tammi-helmikuussa 2018 osana valtion ja uusien maakuntien rahoitus- ja ohjausprosessien simulointia. Keskustelut ovat osa julkisen talouden suunnitteluprosessia ja edeltävät maakuntalain 13 §:n mukaisia valtion ja maakuntien neuvotteluja taloudesta. Keväällä 2018 toteutetaan myös varsinaisten neuvottelujen simulointi.

Loppuvuoden 2018 aikana käydään aluekehittämistä koskevat keskustelut ja niiden jälkeen, alkuvuonna 2019, ensimmäiset varsinaiset maakuntalain 13 § mukaiset valtion ja maakuntien neuvottelut taloudesta.

3. MAAKUNTAOHJELMAN 2014–2017 TOTEUTUMINEN

Kolmen Suomen suurimman maakunnan, Uudenmaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen maakuntastrategioiden lakisääteinen väliarviointi toteutettiin vertaisarvioinnilla kevään 2016 aikana. Tavoitteena oli strategioiden ja ohjelmien kehittäminen ja laadun varmistaminen ja toisaalta tulevaisuuteen varautuminen seuraavissa suunnitteluprosesseissa. Vaikka sinänsä prosessi ja sen tavoitteet on nykyisessä suunnittelujärjestelmässä ja aluekehityslaitoksissa kuvattu hyvin, oli mielenkiintoista havaita, kuinka paljon eri maakuntien strategiat erosivat toisistaan niin sisällön, esitystavan kuin painotustenkin osalta. Uudenmaan strategiaa voi luonnehtia systemaattisimmaksi asiakirjaksi, Pirkanmaan strategian tarinallisuutta pidettiin hyvänä ja lukijaystävällisenä lähestymistapana, Varsinais-Suomen ominaispiirre ja vahvuus oli kumppanuuteen perustuvassa toimintamallissa. Prosessi oli loistava oppimis- ja yhteistyöprosessi mukana olleille asiantuntijoille ja vertaisarviointi menetelmänä on selkeästi lisäarvoa tuottava menetelmä erityisesti strategia-asiakirjojen ja menetelmien arviointiin.

Varsinais-Suomen osalta kehittämisehdotuksina tuotiin esiin muun muassa tarve syvällisempään, ajantasaisempaan ja tulevia muutoksia kartoittavaan analyysiin, kehittämisrahoituksen parempaan huomioimiseen, kumppanuusfoorumikonseptin selkeyttämiseen, Euroopan unionin strategioiden laajempaan huomioimiseen, yhteisissä tulevaisuustarkasteluissa löydettyjen kehittämismahdollisuuksien ja varautumistarpeiden jäsentämiseen ja kytkemiseen strategiaan valintoihin, ohjelmatyölle rinnakkaisissa prosesseissa tehtyjen aluerakenne- ja saavutettavuustavoitteiden (karttojen) tarkempaan analysointiin suhteessa ohjelman tavoitteisiin sekä kumppanuustoimijoiden roolin ja niiden työn merkityksen selkeämpään kuvaamiseen. Näihin ehdotuksiin onkin muun muassa tässä dokumentissa pyritty tarttumaan.

Varsinais-Suomen kehitystä maakuntastrategian tavoitteiden valossa tarkastellaan kumppanuusbarometrillä. Syksyllä 2017 neljännen kerran toteutettu barometrikysely antaa erittäin vahvan tuen maakunnan kehittämiselle kumppanuuden kautta, sillä kyselyyn vastanneista 88 % oli samaa mieltä strategian vision ”Varsinais-Suomessa elämisen laatu on parasta - Menestyvää ja hyvinvoivaa maakuntaa rakennetaan yhteistyöllä ja kumppanuudella” kanssa. Tuki kumppanuusajattelulle on kasvanut selvästi, sillä maakuntastrategian hyväksymisen jälkeen vuonna 2014 visiolauseeseen yhtyi vain 68 % vastaajista.

Kumppanuusvision lisäksi myös arviot maakuntastrategian neljästä arvokärjestä ovat kehittyneet myönteiseen suuntaan. Kun tarkastellaan koko strategiakautta, ovat selvimmin edistyneet yhdessä tekemisen ilmapiiri sekä resurssiviisauteen ja kiertotalouteen liittyvät tavoitteet.

Odotukset tulevasta kehityksestä ovat kumppanuusbarometrin tulosten perusteella lähes yksinomaan myönteisiä. Yhteistyön ja yrittämisen lisäksi maakunnan kansainvälistymisen ja avoimen tiedon saatavuuden arvioitiin edistyvän nopeimmin. Pessimistisimpiä vastaajat olivat kunta- ja sektorirajat ylittävien palvelujen kehittämisen suhteen. Kolme vastaajaa neljästä piti maakuntastrategian päätoimenpidettä, kumppanuusfoorumia, toimivana tapana kehittää maakuntaa. Yli puolet vastaajista arvioi myös, että kumppanuustapaamisissa on syntynyt uusia ideoita ja yhteistyöverkostoja maakunnan kehittämiseksi.

4. TILANNEKUVA, VAIKUTTAVUUSTAVOITTEET JA MITTARIT

4.1. MEGATRENDIT, TRENDIT JA GLOBAALIT KEHITYSSUUNNAT

Megatrendejä ja trendejä tarkastellaan, kun halutaan tutkia tai ennakoita toimintaympäristön muutoksia tai muutosvoimia. Megatrendillä tarkoitetaan sellaista yksittäistä ilmiötä tai ilmiöiden joukkoa, joka määrittää hallitsevasti tulevaisuuden suunnan tai kokonaisuuslaadun. Megatrendit ovat kehityksen suuria aaltoja ja linjoja, joiden historiaa voidaan tarkastella ja joiden uskotaan vahvasti jatkuvan samansuuntaisina myös tulevaisuudessa. Usein megatrendeillä - kuten esimerkiksi ilmastonmuutoksella - on myös globaalien tason vaikutuksia ja alailmiöitä. Trendi puolestaan - kuten vaikkapa digitalisaatio - on piirre nykyhetkessä: suuntaus tai virtaus, joka ohjaa päätöksentekoa vaikuttamalla valintoihin, makuun, arvostukseen ja niin edelleen.

Globalisaatio eli maailman verkottuminen eri tavoin on megatrendi, joka yksittäisen toimijan näkökulmasta käytännössä merkitsee yhtäältä kasvavaa mahdollisuutta ja tarvetta verkottua ja toisaalta vastuuta toimia luotettavana maailmankansalaisena.

Monesti globalisaatiota tarkastellaan vain taloudellisena ilmiönä. Globalisaatio voidaan ymmärtää myös kulttuurin, informaation, politiikan, ympäristön ja hallinnon tasoilla globalisointiprosessina. Asiyhteydestä riippuen globalisaatio on siis joko ihmisten lähentymistä toisiaan kohti, markkinoiden lähentymistä toisiaan kohti tai jopa kehitystä kohti globaalia hallintoa. Joissain määrittelyissä globalisaatio-termi korostaa valtioiden rajojen hämärtymistä ja etenemistä kohti tietynlaista maailmankansalaisuutta.

Globalisaatio käsittää siis lähes kaiken ihmisten välisen toiminnan. Talouteen liittyvät ilmiöt ovat kaksijakoisia. Toisaalta syntyy uutta talouskasvua ja työllisyyttä mutta toisaalta monet niin sanotut vanhat teollisuuden alat esimerkiksi Euroopassa tai USA:ssa supistavat toimintaansa tai modernisoivat sitä voimakkaasti, mikä voi johtaa kasvavaan työttömyyteen ja yhteiskunnan eriarvoistumiseen. Alueellisella tasolla on tärkeää tavoitella koulutuksen keinoin sekä kilpailukyvyyn vahvistamista että korkeaa työllisyysastetta. Erityisen tärkeänä voidaan pitää nuorisotyöttömyyden ehkäisemistä tarkasteltaessa globalisaation haittavaikutuksia.

Ilmastonmuutos on megatrendi ja globaali riski, joka pahimmillaan voi uhata elämää perustarpeiden tasolla. Maailman köyhimmillä alueilla ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat olla joiltain osin Suomeen kohdistuvia vaikutuksia suuremmat. Muutoksella on kuitenkin suoria vaikutuksia esimerkiksi sääilmiöihin tai maankäyttöön, ja erityisesti maa- ja metsätalouteen sekä vesistöihin liittyen. Vaikutukset ruuantuotantoon voivat olla merkittäviä, ja nämä voivat näkyä ja vaikuttaa elintarviketuotantoon myös Varsinais-Suomessa uusien lajikkeiden, rikkakasvien ja kasvintuhoajien myötä. Epäsuorasti ilmastonmuutoksen voi myös arvioida lisäävän ympäristötoisuutta ja painetta etsiä ekologisia vaihtoehtoja läpi tuotteiden ja palvelujen elinkaaren alkutuotannosta kulutukseen ja kierrätettyyteen saakka. Oikea ja aktiivinen reagointi muutokseen varmistaa, että alueiden toimintakyky tältäkin osin säilyy.

Väestön kehitykseen ja rakenteisiin liittyvät ilmiöt ovat yksi megatrendien osa-alue. Väestön kasvu painottuu niin sanottujen kehittyvien talouksien ja kehitysmaiden osalle, kun taas ikääntymi-

nen aiheuttaa rakenteellisen ongelman kehittyneissä länsimaissa, kun työtä tekevien suhteellinen määrä laskee. Elinolosuhteiden erojen vuoksi kansainvälinen muuttoliike on kasvanut radikaalisti 1990-luvulta alkaen ja kasvun arvioidaan jatkuvan seuraavien vuosikymmenten ajan.

Kaupungistuminen on vahvaa globaalisti mutta näkyy myös Suomessa, missä kaupunkien koot kasvavat ja vuonna 2050 arvioidaan alle 10 prosenttia väestöstä asuvan taajamien ulkopuolella. Esimerkiksi Turun kaupunkiseutu on kasvanut ja kehittynyt vahvasti maakunnan sisällä muihin seutuihin verrattuna. Samalla kun on tärkeää, että Turun kaupunkiseutu menestyy entistäkin paremmin myös kansallisesti ja kansainvälisesti, tuo muiden seutujen kehittäminen maakunnalle tarvittavaa laajempaa menestystä. Seudut hyötyvät toistensa kehityksestä ja koko maakunta sen myötä.

Teknologian nopeaan kehitykseen liittyvät kokonaisuudet kuten digitalisaatio, robotisaatio, tekoäly ja automatisaatio muokkaavat lähes kaikkia tuntemiamme toimialoja trenditasolla. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole selvyyttä siitä, mitä niihin liittyvä työn murros lopulta tarkoittaa. Työelämän muuttuessa on mahdollista, että työtä on runsaasti ja kaikille riittää palkkatöitä. Toisaalta on mahdollista, että työtä löytyy vain harvoille ja vielä harvempi hyötyy sen tuloksista. Muutosta voidaan pitää selvänä mutta sen vaikutuksista ja keinoista vaikuttaa esimerkiksi henkilöstöjen asemaan ei ole löytynyt selkeää linjaa. Varsinais-Suomessa käynnistynyt valmistavan teollisuuden uusnousu perustuu korkean teknologian suomiin mahdollisuuksiin ja osaamiseen. Kehityksen kärjessä pysyminen edellyttää mittavia investointeja niin osaamiseen kuin erilaiseen tuotekehitykseen.

Länsimaiseen demokratiaan liittyvät haasteet ovat yksi trendien osa-alue. Toimiakseen demokratia kaipaa vahvistamista, uusia toimintatapoja ja parempaa osallisuuden toteutumista. Se voi nousta uuteen kukoistukseen avoimena ja vuorovaikutuksellisenä kansalaisosallistumisena teknologiaa hyödyntäen. Toisaalta synkimmissä näkemyksissä valta keskittyy yhä harvempien käsiin ja levottomuudet yltyvät, mikä heijastuisi myös paikallisdemokratian tasolle. Kansalaisten osallistaminen ja erilaiset kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen tähtäävät toimet ovat erittäin tärkeitä myös Varsinais-Suomessa ja esimerkiksi järjestöjen toiminnan kehittämiseen tähtäävät toimet ovat myös maakuntaohjelman ytimessä.

Taloudelliseen kehitykseen ja kasvuun liittyvät ilmiöt ovat yksi trendien osa-alue. Talouden kehityksen osalta tärkeintä on pohtia mitä lopulta ensisijaisesti tavoittelemme, talouskasvua vai hyvinvointia? Teollisen yhteiskunnan peruslupaus siitä, että kasvava talous parantaa ihmisten hyvinvointia ei välttämättä toteudu tulevaisuudessa kuten menneinä vuosikymmeninä. Eriarvoisuuden kasvu ja ympäristön pilaantuminen saattavat vaikuttaa hyvinvointiimme merkittävästi. Kansalaisyhteiskunnan toimivuuden ja taloudellisen kasvun näkökulmasta on esimerkiksi hyvin tärkeää, ettei maankäytön uudistus etäännytä kansalaisia hallinnosta ja että käynnissä oleva positiivinen rakennemuutos toteutuu kestäväällä tavalla muun muassa työllisyyden osalta.

Maailmantalouden syklien voidaan katsoa noudattavan uusien teknologioiden aiheuttamia kehityskaaria, eli globaaleja kehityssuuntia. Useista talouden sykleihin liittyvistä teorioista niin

kutsutun Kondratieffin teorian mukaan 50 tai 60 vuotta kestäviä maailmantalouden kasvuaaltoja määrittää kunakin aikana tyypillisten teknologioiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden muodostama kokonaisuus. Tällä hetkellä syntyviä teknologia-aloja ovat muun muassa ympäristöteknologiat, bioteknologia, nanoteknologia ja terveydenhuollon teknologiat. Väestön demografisten muutosten, kasvun ja ympäristötietoisuuden vuoksi resurssitehokkuus on keskeinen muutosajuri. Lisäksi keskustelu on kääntynyt kompleksisiin, älykkäisiin ja autonomisiin digitaalisiin järjestelmiin (muun muassa automatisoidut liikennevälineet kuten autot ja laivat), joiden on ajateltu kiihdyttävän talouden kasvua seuraaviksi vuosikymmeniksi. Positiivinen rakennemuutos ja teollisuuden modernisaatio Lounais-Suomessa ovat osaltaan edesauttaneet maakunnan asemaa tässä kilpailussa.

Teknologian tuoma muutos etenkin arkeen ja työelämään, lisääntyvä ja jatkuva globaali kanssakäyminen sekä vahvistuva vaatimus luoda kestäviä ympäristöratkaisuja ovat keskeisiä ajureita maakuntatasolla. Erilaiset kehityskulut eivät tapahdu eristyksissä toisistaan vaan niiden vaikutus on samanaikaista ja vuorovaikutuksellista. Trendien ja megatrendien vaikutus voi olla myös välillistä. Esimerkiksi terveydenhuollon palveluiden kysyntä kasvaa väestön rakennemuutosten vuoksi ja vaihtoehtoisten energiatuotantomuotojen ja -teknologioiden kysyntä ilmastonmuutoksen seurauksena. Toisaalta maailmanlaajuisesti tarkastellen ostovoima kasvaa, mikä johtaa väistämättä resurssien kasvavaan kysyntään samalla kun osa maailman raaka-ainevarannosta käytetään loppuun. Edelleen liiketoiminta on muuttamassa palvelulogiikkaa toteuttavaksi, mikä teknologistumisen ja globalisaation myötä tarkoittaa kasvavaa palveluvientiiä. Vaikutukset voivat olla negatiivisiakin, kuten teknologiamurroksen mahdollisesti tuoma eriarvoistuminen. Varsinaissuomalaisille toimijoille on tärkeää asemoitua markkinakohtaisesti tuotteiden ja palveluiden kokonaisuuksista koostuvien huippulaadukkaiden pakettien tuottajiksi kansainvälisissä arvoverkostoissa.

Vaikka trendit, kuten ympäristötietoisuus ja ekologisuus, ovat selvästi havaittavissa julkisesta keskustelusta, joutuu julkishallinto lähivuosikymmeninä vastaamaan erilaisiin vielä piileviin tarpeisiin muun muassa kulutukseen ja liiketoimintaan liittyen. Erityisesti ympäristöön ja terveyteen vaikuttavat seikat näkyvät heikkoina signaaleina, jotka voivat olla ajureja nopeisiin kollektiivisiin muutoksiin. Esimerkkejä heikoista signaaleista voisivat olla vapaaehtoinen kulutuksen vähentäminen, kaupunkiviljelyn ja lähiruuan kysyntä, keskustelu hajautuneesta energiantuotannosta tai erilaisten kollektiivien muodostuminen (asuminen, yhteisostot, vertaispalveluiden tuottaminen ja niin edelleen). Näistä mikään ei yksin vielä suurimittaisesti tai trendinomaisesti välttämättä toteudu, mutta vastaavat muutokset voivat tulevaisuudessa vaikuttaa yksin tai yhdessä esimerkiksi keskitetyksi alueella tuotettujen palveluiden kysyntään.

Yritysten toiminta samanaikaisesti globaaleilla, kansallisilla ja alueellisilla markkinoilla voi luoda haastavia tilanteita. Esimerkiksi maineeseen, imagoon ja brändiin liittyvät, liiketoimintaa suosivat tai haittaavat tekijät voivat liittyä suoraan alueen vastaaviin tekijöihin, mutta myös alueella saatavissa olevat resurssit voivat rajoittaa yritysten mahdollisuuksia palvella globaalia asiakaskuntaansa. Lisäksi erityisesti ilmastonmuutos voi luoda etukäteen arvaamattomia, niin sanottuja villejä kortteja – ääri-ilmiöitä tai kriisejä – ja näiden seurauksena poliittista ja fyysistä liikehdintää kansallisesti ja maiden rajojen yli.

Aktiivinen tulevaisuuskuvien ylläpito ja proaktiivinen reagointi on olennainen osa maakunnallista strategiatyötä.

4.2. VARSINAIS-SUOMEN TILANNEKUVA

Varsinais-Suomella menee 2010-luvun jälkimmäisellä puoliskolla vahvasti. Taloudellisen laskusuhdanteen ja sitä entisestään syventäneen elektroniikkateollisuuden rakennemuutoksen jälkeen maakunnassa on käynnissä poikkeuksellisen vahva valmistavan teknologiateollisuuden nousu, jonka kärkinä ovat Turun telakalta ja Uudenkaupungin autotehtaalta toistuvasti kuuluvat hyvät uutiset.

Lounaisessa Suomessa onkin alettu puhua positiivisesta rakennemuutoksesta: uusia työpaikkoja syntyy niin kiivaasti, että työvoiman saatavuus aiheuttaa kysymyksiä. Positiivisen rakennemuutoksen haasteisiin pyritään vastaamaan lisäämällä teknillisten alojen koulutusta, edistämällä työvoiman liikkuvuutta ja varmistamalla asuntojen saatavuus liikkuvan työvoiman tarpeisiin. Käytännön työkaluna toimii muun muassa Lounais-Suomen ja valtion välinen siltasopimus, jossa määritetään tarvittavien toimenpiteiden vastuut, työnjako sekä rahoituskeinot. Maakunnan kehityksen kannalta on tärkeää, että alueen tuotannon kasvutavoitteille pystytään rakentamaan suotuisa toimintaympäristö.

Positiivinen rakennemuutos on osoitus Varsinais-Suomen muutosjoustavuudesta. Varsinais-Suomi on toimialaprofiililtaan poikkeuksellisen monipuolinen ja teolliselta elinkeinorakenteeltaan kansallisesti monipuolisin. Tämä on näkynyt maakunnan kyvyssä nousta Salon matkapuhelinteollisuuden ja Kemiönsaaren terästeollisuuden äkillisistä negatiivisista rakennemuutoksista myönteisen kehityksen kierteeseen ja positiivisen rakennemuutoksen alueeksi.

Maakunnan vahvuksiin kuuluvat monipuolisen elinkeinorakenteen lisäksi myös sijainti Itämeren alueen tärkeässä solmukohtassa Tukholman ja Pietarin välisellä Pohjoisella kasvuvyöhykkeellä sekä vahva koulutustarjonta. Varsinais-Suomen ulkomaankaupan satamat, hyvät maantie- ja rautatieyhteydet muualle Suomeen ja sekä matkustaja- että rahtiliikennettä palveleva Turun kansainvälinen lentoasema luovat hyvät edellytykset alueen vientiyritysten toiminnalle. Maakunnan koulutustarjonta ja tutkimusosaaminen ovat kansallisesti kärkitasoa ja monet tutkimusalat toimivat maailman huipulla, mikä näkyy muun muassa lääketeollisuuden menestyksessä. Selkein koulutukseen liittyvä haaste on teknillisen korkeakoulutuksen vähäisyys, mikä pitää ratkaista maakunnan kehityksen turvaamiseksi pitkällä aikavälillä.

Positiivinen rakennemuutos näkyy myös tilastoissa. Varsinais-Suomen selvästi maan keskiarvon alapuolelle vajonnut työllisyysaste on lähtenyt nopeaan nousuun. Jos kehitystrendi jatkuu nykyisellään myös lähitulevaisuudessa, nousee Varsinais-Suomen työllisyysaste takaisin maan korkeimpien joukkoon reilusti ennen vuosikymmenen loppua. Työllisyysasteen kasvun rinnalla myös Varsinais-Suomen työttömyysaste on kääntynyt nopeaan laskuun, ja on muutaman vuoden tauon jälkeen palannut maan keskiarvoa matalammaksi.

Vaikka positiivisen rakennemuutoksen näkyvimmit myönteiset

uutiset tulevat Turun seudulta ja Vakka-Suomesta, näkyvä talouden elpyminen kaikkien seutukuntien kehityksessä. Työttömyys on kääntynyt selvään laskuun lähes kaikilla maakunnan alueilla, myös Salon seudulla, vaikka seutukunnan työttömyysaste on yhä maakunnan korkein. Vain Turunmaalla, jonka työttömyysaste on perinteisesti ollut maakunnan alhaisin, on työttömyyden lasku käynnistynyt muuta maakuntaa hitaammin. Loimaan seutu onkin kuromassa eroa Turunmaahan kiinni, ja vaikka Vakka-Suomen työttömyysaste oli vuosituhaten alussa maakunnan korkein, on sen työllisyys nyt lähtenyt nousuun.

Varsinais-Suomen väestö on kasvanut tasaisesti jo pitkään. 2010-luvulla väestönkasvu on kuitenkin aavistuksen hidastunut johtuen ennen kaikkea syntyvyyden vähenemisestä ja kuolleisuuden lisääntymisestä, sillä muuttoliikkeessä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Maakunnan asukasluvu kasvaa kuitenkin yhä yli tuhannella asukkaalla vuodessa muuttovoiton ansiosta, minkä seurauksena Varsinais-Suomessa asui vuoden 2016 lopussa 476 000 asukasta, kun vielä vuosituhaten vaihteessa asukkaita oli 30 000 vähemmän. Varsinais-Suomen asukkaista ruotsinkielisiä on 5,7 %. Muita kuin kotimaisia kieliä puhuu yhteensä 6,4 % maakunnan väestöstä suurimpien yksittäisten kieliryhmien ollessa venäjä, viro, arabia ja kurdi.

Suurin muutos Varsinais-Suomen väestön kehityksessä on tapahtunut väestönkasvun jakautumisessa maakunnan sisällä ja etenkin Turun kaupunkiseudulla. Varsinais-Suomen väestönkasvu on pitkään ollut suurelta osin Turun seudun varassa. Tämä on korostunut viime vuosina Salon seudun muuttotappioalueeksi, minkä jälkeen Turun seutu lukuun ottamatta koko muussa maakunnassa asukasluvu on laskenut, joskin Uudessakaupungissa ja muuallakin Vakka-Suomessa asukasluvu on kääntynyt positiivisen rakennemuutoksen myötä selvään kasvuun. Turun seudun sisäinen väestömuutoksen jakautuminen on puolestaan muuttunut täysin. Kun vielä 2000-luvun alussa Turun kaupungin asukasluvu laski ja seudun kehysalueiden asukasluvu kasvoi nopeasti, on 2010-luvulla trendi kääntynyt päinvastaiseksi, ja Varsinais-Suomen väestönkasvu on nykyään lähes yksinomaan Turun kaupungin varassa.

4.3. VAIKUTTAVUUSTAVOITTEET, MITTARIT JA SEURANTA

Maakuntastrategian vaikuttavuustavoitteet kumpuavat strategian läpileikkaavasta kumppanuusvisiosta sekä sen neljästä arvokärjestä: vastuullisuus, yhteistyötaidot, saavutettavuus ja resurssiviisuus.

Varsinais-Suomen maakuntastrategian keskeinen vaikuttavuustavoite on yhteistyön ja kumppanuuden lisääminen maakunnan toimijoiden välillä. Tavoitetilassa maakunnan toimijoilla on yhteinen näkemys Varsinais-Suomen kehittämisen suunnasta ja he ovat sitoutuneita työskentelemään yhdessä yhteisin keinoin tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Vaikuttavuustavoitteiden toteutumista seurataan kumppanuusbarometrin avulla. Kumppanuusbarometri on vuosittain maakunnan keskeisille toimijoille tehtävä verkkokysely, jolla mitataan vastaajien näkemyksiä maakuntastrategian keskeisten tavoitteiden toteutumisesta sekä heidän sitoutumisestaan kumppanuusajatteluun. Kumppanuusbarometri toteutettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2014, ja

sen toteutusta jatketaan myös uudella ohjelmakaudella pääpiirteissään saman sisältöisenä vertailtavuuden mahdollistamiseksi.

Kumppanuusbarometrillä seurataan maakuntastrategian yleisen tason vaikuttavuustavoitteiden toteutumista. Yleisiä tavoitteita konkretisoidaan maakuntaohjelman toimenpiteillä, jotka itsessään muodostavat maakuntastrategian lyhyen tähtäimen vaikuttavuustavoitteet ohjelmakaudelle 2018–2021. Toimenpiteistä nousevien vaikuttavuustavoitteiden seuranta edellyttää asiantuntemusta kyseessä olevista kehityskuluista, minkä vuoksi niiden toteutumista ei voida mitata yleisen tason kyselyillä. Tämän vuoksi toimenpiteiden toteutumista seurataan asiantuntijapaneeleilla, joissa valitut asiantuntijat arvioivat toimenpiteiden toteutumista joko työpajatyöskentelyllä tai esimerkiksi Delfoi-paneelia hyödyntäen.

Näiden lisäksi aluekehityksen yleistä tilaa seurataan maakunnan liiton toimesta numeeristen mittarien avulla. Tilastopohjaiset numeeriset mittarit eivät kykene suoraan vastaamaan maakuntastrategian tavoitteiden toteutumiseen, sillä strategian toimenpiteiden vaikutusta esimerkiksi työllisyysasteen kehitykseen on mahdoton osoittaa, vaikka se perimmäisenä tavoitteena olisikin. Tämän vuoksi tilastomittareilla ei pyritä kuvaamaan suoraan maakuntastrategian vaikuttavuutta, vaan välillisesti maakunnan kehityksen suuntaa.

Aluekehityksen seurannan indikaattorit on listattu alla. Indikaattoreiksi on pyritty valitsemaan pääasiassa nopeita, alle vuoden viiveellä päivittyviä mittareita ohjelmakauden lyhyen aikajänteen vuoksi. Indikaattoreista ja niiden kehityksestä on saatavilla tietoa Lounais-Suomen aluetietopalvelussa. Indikaattorista vastaa soveltuvin osin työ- ja elinkeinoministeriön tuottamia valtakunnallisia aluekehitystä kuvaavia mittareita.

Aluetalous ja kilpailukyky

- Yritysten liikevaihdon kehitys päätoimialoitain
- Palkkasumman kehitys
- Kuntien välinen muuttovetovoima (muuttovoitto/-tappio alueittain)
- Resilienssi-indeksi

Työmarkkinatilanne

- Työllisyysasteen kehitys
- Työttömyysasteen kehitys alueittain

Väestökehitys ja hyvinvointi

- Väestömuutos ja muuttoliike alueittain
- Väestön koulutustasoindeksi
- Vieraskielisten osuus
- Sairastavuusindeksi

Sosiaalinen osallisuus

- Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret (NEET)
- Toimeentulotukea saavien osuus

Vähähiilinen talous ja kestävä kehitys

- Kasvihuonekaasupäästöt
- Väestön osuus kannattavan joukkoliikenteen alueilla (vähintään 20 as./ha)

5. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN

Älykäs erikoistuminen on keskeinen osa maakunnan elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä. Se on Euroopan unionin lanseeraama politiikkamalli, jonka mukaisesti alueiden tulee itse tunnistaa omat vahvat osaamisalueensa, joihin kehittämisresurssit kohdennetaan ja luoda niiden pohjalta omat älykkään erikoistumisen strategiansa.

Varsinais-Suomen kaudelle 2014–2017 määrittelemät painopistealueet olivat sinivihreä teollisuus, älykkäät ja kestävät elinympäristöt, älykäs oppiminen ja innovatiiviset oppimisympäristöt, älykäs bioenergia, sekä räätälöidyt terveys- ja hyvinvointipalvelut. Maakuntaohjelman päivytyksen yhteydessä painopisteet vuosille 2018–2021 on priorisoitu alla esiteltyihin kolmeen pääteemaan.

Älykkään erikoistumisen kautta tavoitellaan maakunnallisille toimijoille lisäarvoa hyödyntämällä eurooppalaisia yhteistyöverkostoja ja -alustoja esimerkiksi silloin kun kilpaillaan Euroopan unionin rahoitusresurssista. Uudet painopisteet edellyttävät onnistuakseen muun muassa toimintaympäristön älykkyyttä asumisen tai kestävä elinympäristön muodossa. Painopisteet on valittu ennen kaikkea alueellisen kehittämistyön hyvinvointia tuottavasta näkökulmasta.

5.1. SININEN KASVU JA TEOLLISUUDEN MODERNISOINTI

Sininen kasvu tarkoittaa mereen liittyvien elinkeinojen kasvua, yhteistyön lisäämistä ja innovaatioita kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Siihen kuuluvat muun muassa liikenne ja logistiikka, kalastus, uusiutuva energia, bioteknologia, turismi, vesiviljely sekä Varsinais-Suomessa erityisen vahva meriteollisuus: laivanrakennus ja korjaus. Merellisissä elinkeinoissa on valtava potentiaali talouskasvulle.

Varsinais-Suomessa on maailmanlaajuisestikin erittäin kilpailukykyinen korkean teknologian meriteollisuuden keskittymä, jonka menestyksen vaikutukset ulottuvat koko maakuntaan. Meriklusteria on itse asiassa syytä tarkastella monipuolisina globaaleina markkinakohtaisina arververkostoina. Arververkoston ”yläpäässä” voidaan suunnitella ja rakentaa laajempia kokonaisuuksia ja tarjota eri tuotteista tai palveluista muodostuvia paketteja. Näin ollen pitkäjänteisesti kehittyvillä markkinoilla, kuten esimerkiksi offshore-energian markkinoilla, suomalaisten ei ole mielekästä asemoitua alihankkijoiksi vaan kunnianhimoisesti tähdätä merkittävämpiin asemiin arvoketjuissa.

Alueen korkeakoulujen laadukas tutkimus ja koulutus ovat alalle elintärkeitä. Meriteollisuuden lisäksi myös muu valmistava teollisuus ja sen modernisointi nykypäivän tarpeita vastaavaksi

ovat olennaisia positiivisen rakennemuutoksen vauhdittamisessa. Teollisuudessa toimivien yritysten toimintaedellytyksiin kiinnitetään erityistä huomiota, jotta ne pystyisivät vastaamaan entistä paremmin kansainväliseen kilpailuun aloilla, joiden teknologinen kehitys on jatkuvaa ja nopeatahtista. Tiede- ja yritysruuistot auttavat korkeakoulujen, yritysten ja julkisen sektorin välisen yhteistyön syventämisessä, uusien innovaatioiden levittämisessä sekä uusien menestystarinoiden luomisessa.

Valmistavan teollisuuden modernisaation keskiössä on käsite ”teollisuus 4.0”. Se tarkoittaa teollisuuden uutta aikakautta, jossa keskeisiä asioita ovat muun muassa digitalisaation luomat tehokkuusedut, virtuaalimaailman hyödyntäminen, integraatio eri laitteiden ja järjestelmien välillä sekä dataan perustuvat uudet palvelut ja liiketoimintamallit. Teollisuus 4.0 -visiossa koko tuotantoketju alihankkijoista asiakkaisiin yhdistetään digitaalisesti. Tavoitteena on, että kaikki tuotantoketjuissa mukana olevat tahot voivat reaaliaikaisesti sopeuttaa toimintansa muiden mukana olevien tahojen kanssa.

5.2. INNOVATIIVISET RUOKAKETJUT

Varsinais-Suomea kutsutaan syystä Suomen ruoka-aitaksi: maakunnastamme löytyvät monen kategorian johtavat ruoantuottajat ja -jalostajat. Tälläkin alalla on kuitenkin mahdollisuuksia vahvistaa osaamista, lisätä maaseudun elinvoimaisuutta ja valjastaa elintarvikealan huippuosaaminen kaupalliseen käyttöön, myös viennin edistämiseksi. Esimerkiksi elintarvikeketjuista syntyy tällä hetkellä hukkaan meneviä sivuvirtoja, joita kiertotalouden periaatteen mukaisesti käyttöön valjastamalla tuotteiden arvo nousisi ja sekä jätemäärä että ympäristöjalanjälki pienensivät. Maakuntamme valmiiksi vahva asema alkutuotannossa ja elintarviketeollisuudessa yhdistettynä korkeakoulujemme kemian ja elintarvikealan huippuammattilaisiin ja -tutkimukseen on tulevaisuudessa valtava mahdollisuus alueellemme.

5.3. LÄÄKE- JA BIOTEKNOLOGIA

Varsinais-Suomi on jo pitkään ollut lääke- ja bioteknologian huippuosaamisen alue: puolet suomalaisen lääketieteellisen liikevaihdon syntyy tällä hetkellä Turussa. Esimerkiksi Turku Science Parkin vetämässä BioTurku®-yhteisössä on mukana lähes sata oman alansa huippuyritystä. Bio- ja lääketieteet ovat myös Turun yliopiston tunnistamia tutkimuksen kärkiä. Tutkimusinstituuttien ja bioalan yritysten saumaton yhteistyö luo edellytykset sekä innovaatioille että niiden kaupallistamiselle. Biotieteiden alalla kotimaan markkinoiden pienen koon vuoksi ulkomaan markkinat ovat erityisen tärkeitä, minkä vuoksi yritysten kansainvälistymisvalmiuksien on oltava kunnossa.

6. VERKOSTOT, TEEMAKOKONAIUUDET JA TOIMENPITEET

6.1. KUMPPANUUSFOORUMI

Kumppanuusfoorumi on varsinaissuomalaisen maakuntastrategian tavoitteita toteuttavien toimijoiden työkalu ja verkosto: ikkuna maakunnalliseen yhteistyöhön, toimintamuotoihin ja yhteistyörakenteisiin ja samalla varsinaissuomalaisen yhteistyön sytyttäjä. Kumppanuus ja kumppanuuksien mahdollistaminen ovat maakuntastrategian mukaan avain menestykseen ja hyvinvointiin.

Yhdessä maakunnallisen aluetietopalvelun kanssa Kumppanuusfoorumi kokoaa avoimen datan ja yhdistää tiedon, tekijät ja verkostot, joiden tavoite on saavuttaa yhdessä enemmän. Se koostuu työryhmistä, yhteistyöverkostoista ja lukuisista maakunnan toimijoista ja lisää kohtaamisia, joissa maakuntaohjelman toteutumista edistetään, toimijaverkostoja luodaan ja vahvistetaan ja paitsi tavoitellaan uusia, myös hyödynnetään ja kehitetään nykyisiä toimintatapoja.

Yhdessä tekeminen ja verkostoituminen yhtä aikaa useilla eri tahoilla on yksi menestymisen ehdoista. Samalla uusien kumppanuuksien ja yhteistyöverkostojen löytyminen edellyttää itsensä ja ideansa näkyväksi tekemistä. Kumppanuusfoorumi ja aluetietopalvelu tarjoavat väylän ja välineet tiedon jakeluun sekä toimivat analysoidun ja visualisoidun tiedon viestintäkanavana. Maakunnan liitto toimii työn tukena yhteistyön sytyttäjänä, kumppanuusmahdollisuuksien esiintuojana ja kumppanuusfoorumin kehittäjänä yhdessä verkostojen kanssa.

Ihmisten muodostamat verkostot, avoin tieto ja tietojohdamisen työkalut ovat Kumppanuusfoorumin peruspilareita. Maakuntaohjelman tunnistamien teemakokonaisuuksien ympärille rakentuneet verkostot ovat vetovoimatekijä niin kansainvälisesti kuin kansallistekin. Maakuntaohjelman päivitys ja siihen liittynyt sidosryhmätyö sekä kumppanuusbarometrikyselyn antama tuki osoittavat, että kumppanuusajattelulle on Varsinais-Suomessa kysyntää ja kumppanuusstrategian peruslähdekohtaa, kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä halutaan vahvistaa. Alueet, joiden toimijoiden hyvät yhteydet ja verkostot tunnistetaan, ovat vahvoilla.

6.2. TEEMAKOKONAIUUDET JA YHTEISTYÖVERKOSTOT

Maakuntaohjelman tunnistamat teemakokonaisuudet muodostavat kehityksen yhteistyöverkostoille, jotka koordinoitusti toteuttavat toimenpiteitä ja nostavat esiin maakunnan elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin kannalta keskeisiä edistettäviä teemoja. Yhteistyöverkostojen rakentaminen ja keskeisten toimijoiden tunnistaminen edellyttää pitkäjänteistä työtä ja konkreettisten suunnitelmien laadintaa sekä koordinoitua.

Teemakokonaisuuksien kautta ja verkostojen avulla havaitsemme paremmin ratkaisua vaativia pullonkauloja, ongelmia ja haasteita sekä kehitämme uusia toimintamalleja ja vuorovaikutustapoja. Maakunnassa on runsaasti aktiivisia ja innostuneita toimijoita, jotka omilla tahoillaan toteuttavat maakuntastrategiaa. Koordinointi on onnistunut, kun työ jatkaa elämäänsä itsenäisesti.

6.2.1. AVOIN TIETO

Avoin tieto on tietoa, joka on avattu organisaation ulkopuolisille vapaasti ja maksutta hyödynnettäväksi. Avoin data, joka on avointa tietoa koneluettavassa muodossa, on tulevaisuuden digitalisointuneessa yhteiskunnassa keskeinen raaka-aine ja arvonnäköalaksi lähde. Tämän edellytyksenä on, että dataa on yhtäältä laajasti ja avoimesti saatavilla ja toisaalta että dataliiketoiminnan ekosysteemi on kehittynyt ja kykenee hyödyntämään saatavilla olevaa dataa. Dataliiketoiminnan syntymisen edellytyksenä on yritysten halu ja kyky hyödyntää dataa liiketoiminnassaan. Julkiset toimijat voivat kuitenkin parantaa yritysten dataliiketoiminnan edellytyksiä varmistamalla julkisesti tuotettujen tietoaaineistojen saatavuuden ja tuomalla esiin sen hyödyntämismahdollisuuksia.

Varsinais-Suomessa dataliiketoiminnan edellytyksiä on edistetty muun muassa Paikkatietokeskus Lounaispaikan, Turun kaupungin ja Turku Science Parkin yhteistyöllä. Lounaispaikan ja sen taustalla toimivan paikkatietoverkoston toiminta on vuonna 2017 päättyvän 6Aika-hankkeen myötä laajentunut paikkatietoasioista yleisempiin avoimen tiedon kysymyksiin. Tulevaisuudessa Lounaispaikka pyrkii edistämään Lounais-Suomen alueella sekä paikkatietojen että muiden avoimien tietojen saatavuutta yhteistyössä muun muassa Turun kaupungin Smart and Wise Turku -kärkihankkeen kanssa. Lounais-Suomen aluetietopalvelu toimii keskeisenä avoimen tiedon ja datan jakelukanavana.

6.2.2. LOUNAIS-SUOMEN YMPÄRISTÖOHJELMAN VIISI KEHITYSPOLKUA

Lounais-Suomen ympäristöohjelma toteuttaa maakunnan strategiaa kumppanuushengessä. Ympäristöohjelma on tehty rohkeiden ja kekseliäiden ympäristötekojen moottoriksi, jota toteutetaan viiden kehityspolun avulla. Lähivuosien painopisteet ovat 1) Kestävät valinnat, 2) Luonto ja kulttuuriympäristö, 3) Lähivedet, 4) Ruokalaivan ja 5) Resurssiviisaus.

Ympäristöohjelman kehityspolut tarttuvat varsinaissuomalaisille tärkeisiin ympäristöteemoihin. Sillä tavoitellaan muun muassa puhtaampaa ja vetovoimaista Saaristomerta, ilmastoystävällistä liikumista ja jätehuoltoa, toimivaa ja kestävästä yhdyskuntarakennetta, monimuotoista luonnonympäristöä ja kulttuuriympäristöä arvostavaa yhteiskuntaa.

Ympäristöohjelmaa toteutetaan konkreettisesti Haasteareenalla, jossa opitaan kumppaneilta, kehitetään toimintamalleja, jaetaan hyviä käytäntöjä ja haastetaan lisää toimijoita mukaan toteuttamaan ympäristötekoja. Haastajana voi olla yritys, kunta tai muu yhteisö. Areenalla on esillä mallikkaita ympäristötekoja ja edelläkävijöiden kertomukset siitä, miten he ovat onnistuneet kannustavat muita mukaan. Haasteareena on avoin kaikille.

6.2.3. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN

Varsinais-Suomi on mukana eurooppalaisessa älykkään erikoistumisen verkostossa ja on samalla määritellyt omat painopisteensä alueen vahvuuksien mukaan. Varsinais-Suomen kolme älykästä pääteemaa ovat sininen kasvu ja teollisuuden modernisointi, innovatiiviset ruokaketjut sekä lääke- ja bioteknologia. Kaikissa kolmessa teemassa tavoitteena on uusilla tavoilla ja tekniikoilla tuottaa hyvinvointia ja kasvua kestäväällä tavalla niin sanotun teollisuus 4.0 -ajattelun pohjalta, digitaalisuutta edistäen.

Innovatiivisuus tai älykäs erikoistuminen ei välttämättä ole huippu-tiedettä tai nanoteknologiaa – vaikka voi toki olla sitäkin. Innovatiivisuus tarkoittaa uudistus- ja uudistumisvalmiutta. Kumppanuustyö sisältää älykkään erikoistumisen periaatteen, ja innovatiivisuutta voi myös olla esimerkiksi uusi tehokas tapa käsitellä tuhua tai prosessoida ravinteet irti jokivesistä uusiokäyttöön. Se voi tuottaa laadukkaita hoivapalveluja edullisesti tai viedä koulutustamme Brasiliaan. Tai se voi olla jotain aivan muuta, jotain jota emme osaa vielä nähdä, vaikka ratkaisun osaset olisivat jo olemassa ja vain luova innovatiivinen yhdistäminen puuttuu.

Varsinais-Suomessa älykkään erikoistumisen erityinen painopiste on sinisen kasvun edistäminen Itämeren alueella. Varsinais-Suomi on myös viime aikoina hyödyntänyt oivallisella tavalla niitä tekijöitä, jotka luovat vaurautta ja kehitystä. Globaalien yritystoimijoiden (muun muassa Meyer Oy, Daimler AG, Bayer) rantautuminen maakuntaan yhdessä alueen vahvan osaamispotentiaalinsa kanssa on hyvä osoitus tästä.

6.2.4. YHTEINEN ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen kysymykset ovat maakunta- ja kuntarajat ylittäviä ja ilmastotavoitteiden näkökulmasta globaaleja. Varsinais-Suomella on valtakunnallisessa aluerakenteessa merkittävä rooli. Erityispiirteiden ja vahvuuksien näkyminen osana valtakunnallisen aluerakenteen kehittämistä on keskeinen osa maakunnan elinvoimaisuuden edistämistä. Varsinais-Suomen sijainti Itämeren porttina mahdollistaa kehittymisen merkittäväksi Itämeren toimijaksi ja vahvistaa koko eteläisen Suomen merkitystä Itämeren markkina-alueella. Tämä edellyttää kansainvälistä näkyvyyttä ja monipuolista fyysisen saavutettavuuden kehittämistä sekä kansainvälisten verkostojen vahvistamista.

Varsinais-Suomi kuuluu aluetaloudellisesti merkittävään Suomen kasvukolmioon ja kytkeytyy Suomen aluerakenteeseen erityisesti pääkaupunkiseudulle, Tampereelle ja Poriin suuntautuvien pääyhteyskäytävien kautta. Varsinais-Suomen asema tunnustettuna osana Pohjoista kasvuyöhykettä on vahvistunut valtion ja alueellisten toimijoiden välisellä kasvuyöhykesopimuksella (2016). Vyöhykkeen aluerakenteen pitkän tähtäimen kehittäminen tukeutuu käynnistyneen Tunnin juna -suunnittelun moniulotteisuuteen. Tämä käsittää Uudenkaupungin radan sähköistyksen lyhyemmän aikavälin toimenpiteet ja pitkän aikavälin tavoitteet tiheämmän paikallisjunavuoroliikenteen saamiseksi Loimaan ja Tampereen suuntaan. TEN-T -ydinverkkoon kuuluvan Turun kehätien suunnittelu edistämällä varmistetaan sekä pitkämatkaisen tavara- ja hen-

kilöliikenteen että Turun seudun sisäisen liikenteen kehittäminen. Tavoitteena on tasapainoinen, koko maakunnan sisäistä saavutettavuutta parantava monikeskuksinen aluerakenne, jonka vahvuus on erityyppisten keskuksien tärkeä ja toisiaan täydentävä rooli. Tämän elinvoimaisuustekijän vahvistaminen edellyttää edelleen alueen sisäisen, keskusten välisen vuorovaikutuksen ja verkostorakenteen kehittämistä.

Yhteiseen, eheään yhdyskuntarakenteeseen voidaan liittää paljon laadullisia sisältöjä, joista yksi keskeisimpiä on arjen sujuvuuden varmistaminen ja palveluverkon turvaaminen ja saavutettavuuden parantaminen. Tämä on merkityksellistä erityisesti harvemman taajamaverkoston elinvoimaisuuden vahvistamisessa ja maa-seudun palvelujen turvaamisessa. Kaupungistumiseen liittyvien kysymysten ratkaiseminen koko seudun kannalta kestäväällä tavalla tapahtuu pääasiallisesti Turun kaupunkiseudulla. Kaupunkiseudun ja valtion välisen MAL-sopimuksen (maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus) toteuttamisella on tässä keskeinen rooli.

Positiivisen rakennemuutoksen käynnistämisen kasvun mahdollisuudet tulee tunnistaa erityisesti kestävästä yhdyskuntarakenteen kehityksen mahdollistajana. Nyt on todellinen mahdollisuus kasvun kohdentamiseen joukkoliikenteeseen tukeutuville vyöhykkeille ja suunnitella johdonmukaista ja vaiheistettua yhdyskuntarakennetta kestäväällä tavalla. Kaikkien MALPE-näkökulmien (maankäyttö, asuminen, liikenne, palvelut ja elinkeinot) mukanaolo suunnittelun alusta lähtien on edellytys tavoiteltaessa eheän ja kestävästä alue- ja yhdyskuntarakenteen kautta saavutettavaa yhteistä etua. Tässä onnistuminen edellyttää toimivia yhteistyöverkostoja ja tiedon kulun varmistamista toimijoiden ja verkostojen välillä.

Alue- ja yhdyskuntarakenteen kysymyksiä ratkotaan maakunnassa ja seuduilla aihe- ja teemakohtaisesti kootuissa työryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa näiden toimijoiden ja työryhmien välistä yhteistyöverkosta ja tiedonkulkua yhteisen Suunnittelufoorumin muodos-tamalla alustalla.

6.2.5. ITÄMEREN ALUEEN KANSAINVÄLINEN KESKUS

Varsinais-Suomi on aidosti kansainvälinen maakunta, joka profiloituu osaamisensa, saavutettavuutensa sekä positiivisen henkisen ilmapiiirinsä kautta. Tunnistamme vahvuutemme asiantuntevana ja älykkäästi erikoistuneena kansainvälisenä kumppanina. Toimimme aktiivisesti kansainvälisissä järjestöissä ja olemme avoin uusille ideoille ja kumppanuuksille elinkeinoelämän tukemiseksi.

Varsinais-Suomi kehittää jatkuvasti omaa kansainvälistä saavutettavuuttaan monipuolisesti ja on saavutettavissa myös kielellisesti ja verkko-yhteisöjen kautta. Yhdistämällä Itämeren alueen toimijat ja olemalla yhteistyön ja kumppanuuksien rakentaja niin tekijöiden kuin teemojenkin välillä tunnustetaan maakunnalle merkittävät kansainväliset verkostot ja tehdään ne maakunnassa näkyviksi. Samalla tuetaan asiantuntijoiden osallistumista kansainvälisiin foorumeihin.

Johtava Itämeritoiminta on näkemystä ja vastuuta toimia aktiivisena yhteistyön käynnistäjänä ja vetäjänä. Varsinais-Suomi ja maakunnan toimijat ovatkin näkyvänä esimerkkinä muille kun seuraamme ja toteutamme muun muassa Euroopan unionin Itämeri-strategiaa.

6.2.6. KOULUTUKSEN JA ELINKEINOELÄMÄN YHTEISTYÖ

Koulutuksen ja elinkeinoelämän yhteistyön lähtökohtana on yritysten ja koulutuksen tuottajien tiiviin strategisen kumppanuuden toteuttaminen, jolla pyritään kansainvälisesti ja kansallisesti kilpailukykyisen osaamisen tuottamiseen. Tämä tapahtuu jatkamalla ja edelleen kehittämällä prosessia, jossa koulutuksen tuottajat, yritykset ja muut keskeiset toimijat toimivat tiiviinä yhteenliittyminä ja luovat otolliset olosuhteet sekä opiskelun työelämälahjoisyydelle että yritysten kasvulle ja kehittymiselle. Tavoitteellisen kumppanuuden vetureina toimivat muun muassa julkisen sektorin ja keskeisten yritysten johtotason verkostot sekä kunnallinen päätoimintakoneisto.

Hyviä esimerkkejä yhteistyöstä tarjoaa Turku Future Technologies TFT eli teknologiateollisuutta palveleva, maakuntarajat ylittävä tutkimus-, kehitys- ja innovaatioverkosto. TFT tarjoaa räätälöityjä ratkaisuja teknologiayritysten tuotteiden, tuotannon, liiketoiminnan ja osaamisen kehittämiseen muodostamalla kohdeyritykselle sopivan kombinaation kahdeksan korkeakoulun sovitusta osaamiskärjistä. Positiivisen rakennemuutoksen yhteydessä on käynnistetty muitakin vastaavia toimintoja ja hankkeita, jotka tähtäävät esimerkiksi maakunnan teknisen osaamiskapasiteetin vahvistamiseen.

Aloite maakunnallisen ennakointiakatemian perustamiseksi on esimerkki uusista tavoitteista. Maakunnallinen ennakointiakademia on toteutuessaan viranomaisten, oppilaitosten ja elinkeinoelämän sekä keskeisten työelämän järjestöjen vapaaehtoinen yhteenliittymä toiminnan painopisteen ollessa osaamis- ja koulutustarve-ennakoinnissa. Ennakointiakatemian keskeinen tavoite on toteuttaa ja organisoida toimintaa, jossa uusinta ennakointi- ja tulevaisuustietoa kyetään systemaattisesti tuottamaan ja analysoimaan verkostoyhteistyönä maakunnallisten toimijoiden käyttöön tukemaan niiden suunnittelu- ja kehitystoimintaa yhdessä ja erikseen. Lähtökohtana on painottaa laajempien arvioitujen tulevaisuuden kehityskulkujen tarkastelua toimialarajat ylittäen. Visiot ja tulevaisuuskuvat sekä analyysit palvelevat sekä yleisempiä että kohdenettuja ennakointitarpeita.

6.2.7. KIERTOTALOUDEN TIEKARTTA

Luonnonvaraviisaassa Varsinais-Suomessa luonnonvaroina nähdään niin neitseelliset, luonnosta uusiutuvina saatavat, käytössä olevat kuin kierrätykseen tulevat raaka-aineet. Kiertotalouden näkökulmasta on keskeistä havaita ja tunnistaa alueelliset potentiaalit ja tarpeet niin materiaalien kuin palvelutarpeiden osalta. Hiilineutraali maakunta perustuu kestäväan energiajärjestelmään huomioiden niin energiantuotannon kuin yksittäisten kansalaisten mahdollisuudet tavoitteen saavuttamiseksi.

Kiertotalouden ja hiilineutraaliuden tavoitteet on asetettu korkealle ja niiden tarve on laajasti tunnustettu välttämättömyydeksi maapallon kestokyvyn ja luonnonvarojen riittävyyden turvaamiseksi. Kansalliset ja kansainväliset sopimukset ohjaavat työtä. Varsinais-Suomen alueellisista tavoitteista keskeisimpiä ovat kiertotalouden

tiekartta sekä ilmasto- ja energiastrategian linjaukset. Keskeistä on myös se, että maakunta voidaan nähdä sekä kiertotalouden että hiilineutraaliudessa edelläkävijänä, joka luo parempaa sosiaalista viihtyvyyttä, kestävämpää luonnon ympäristöä sekä mahdollistaa uusia avauksia kestäväälle taloudelle.

Kiertotalouden tiekartan tavoitteet ja tunnistetut toimenpiteet luovat pohjan alueellisten vahvuusien edistämiseksi. Tavoitteita toteutetaan temaattisesti eri vastuullisten sidosryhmien toimesta. Energiatieteiden yhteiskunnassa energiaa ensisijaisesti säästetään niin rakenteellisin kuin teknisin ratkaisuin. Rakenteellisia ratkaisuja ovat esimerkiksi energiatakkaukset tukeva maankäytön suunnittelu, joka huomioi muun muassa liikkumisen tarpeet ja muutospaineet eri polttoaineiden logistiikan ja keruun kehittämässä kestäväällä tavalla. Hiilineutraalin maakunnan tavoitteet etenevät vahvasti erityisesti alueellisesti aktiivisten kuntien, Hinku-kuntien ja Turun kaupungin, toimesta. Uusiutuvan energian hajautetun tuotannon ja pientuotannon ratkaisut tuovat osaltaan energiantuotantoa lähelle kuluttajaa.

Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa erityisesti alueellisella tasolla kattavan kokonaisnäkömyksen saavuttamiseksi. Varsinais-Suomen alueella toimiva luonnonvarafoorumi toimii puolueettomana alustana teeman aiheiden käsittelyssä luoden eri sidosryhmille pohjan verkostoitumiselle. Yhteistyön ydin on alueellisella tiedon vaihdolla, jossa julkisen tahon toimien, alueellisten hankkeiden sekä yritysten kehityshankkeiden välillä käydään avointa ja kehittävää keskustelua. Tavoiteltu vähähiilinen kiertotalouden maakunta tarjoaa yksilöille uusia innovatiivisia tapoja toimia, korkeakouluille uutta tutkimustyötä, yrityksille uutta liiketoimintaa sekä viranomaisille ja kunnille uusia mahdollisuuksia toteuttaa kestävä yhteiskuntaa.

6.2.8. LUOVA VARSINAIS-SUOMI

Varsinaissuomalainen kulttuuri perustuu alueen erityispiirteisiin, luovaan osaamiseen ja vahvaan kulttuuri-identiteettiin, uuteen innovatiiviseen ja avoimeen toimintakulttuuriin sekä monialaiseen yhteistyöhön, jossa kansalaisyhteiskunnalla on entistä vahvempi rooli. Maakunnan imago ja vetovoima matkailijoiden, asukkaiden, taide- ja kulttuurialan ammattilaisten sekä investointien houkuttelemisessa pohjautuu pitkään historiaan ja rikkaaseen kulttuuriperintöön, laadukkaaseen ja korkeatasoiseen kulttuurin perustoimintaan yhdistettynä elävään kaupunkikulttuuriin, kylien vireään kotiseututyöhön sekä luovaan ja innovatiiviseen ilmapiiriin.

Luova talous

Luova talous on alueemme kilpailukykyinen kärkiarvo ja ala, jolla luodaan kasvua ja työllisyyttä. Digitalisoituminen tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia, ja kansallisen edelläkävijäaseman saavuttaminen siinä hyödyttäisi merkittävästi esimerkiksi matkailu- ja ravitsemuspalveluita, alihankkijoita, asiantuntijoita rekrytoivia yrityksiä kuin alueen asukkaitakin. Luova Varsinais-Suomi on innovatiivinen kumppani myös kansainvälisessä yhteistyössä. Turussa sijaitsevasta Logomosta on kehittynyt merkittävä luovan talouden keskus, mut-

ta sen ohella tarvitaan yhä uusia ja rohkeita yhteistyön ja vuorovaikutuksen avauksia samalla kun vanhoja tukitoimia, muun muassa luovien alojen yrityshautomaita ja kolmannen sektorin välittäjäpöytä vahvistetaan.

Taiteen yhteiskunnallinen merkitys

Kulttuuri ja taide ovat Varsinais-Suomen keihäänkärkiä. Maakuntamme on oltava ammattitaiteilijoita kiinnostava ja arvostava paikka elää, tehdä töitä ja verkostoitua, myös kansainvälisesti. Kulttuuri kuuluu Varsinais-Suomessa kaikille, ja sen saavutettavuus kaikissa ikäryhmissä huomioidaan. Monikulttuurisuutta tuetaan ja vahvistetaan, ja kulttuuri onkin merkittävä osallisuuden ja osallistamisen keino. Kulttuuri laadukkaina kunnan peruspalveluina, kuten monipuolisena kirjastoverkkona, koulujen ja kulttuuritoimijoiden yhteistyönä, taiteen perusopetuksen laajuutena ja erilaisina tapahtumina ympäri maakuntaa tukee näitä tavoitteita.

Kulttuuri hyvinvoinnin lähteenä

Kulttuurilla on moninainen merkitys ihmisten hyvinvoinnille. Kulttuurin hyvinvointityöllä on tärkeä rooli osana sosiaali- ja terveyspalveluja ja Varsinais-Suomi onkin kulttuurihyvinvointikysymyksissä edelläkävijä. Teemojen ympärille on rakentunut yhteistyöverkostoja, jotka kartoittavat ja kehittävät hyviä toimintamalleja uuden maakunnan toimintaa silmällä pitäen.

Kulttuurifoorumi

Yhteistyö eri sektorien ja toimijoiden välillä kaipaa voimistukseen ja kehittyäkseen pysyviä käytäntöjä ja koordinoitua. Kulttuurifoorumin tavoitteena on tehokas tiedonvälitys ja hyvien toimintamallien kehittäminen ennakkoluulottomasti eri sektorien, hallinnon tasojen ja toimijoiden kesken. Kulttuurifoorumilla edistetään sen kolmen keskeisen osa-alueen toimintaa ja roolia: kulttuuri hyvinvoinnin lähteenä, luova talous ja taiteen yhteiskunnallinen merkitys.

6.2.9. VETOVOIMAISEN YMPÄRISTÖN JA MATKAILUN SYNERGIA

Varsinais-Suomi on kulttuuriympäristöltään erittäin rikas ja mielenkiintoinen maakunta. Pitkä historia, arvokkaat kaupunkimaiset ympäristöt ja keskiaikaiset kivikirkot sekä maisema-alueet ja niissä kiintopisteinä sijaitsevat vanhat kantatilat, edustavat kartanomiljööt ja saariston ainutlaatuiset yhdyskunnat tarjoavat matkailijalle monia kulttuurisia virkistytymismahdollisuuksia. Maakunnassa on myös suuri määrä matkailuyrittäjiä, jotka tarjoavat korkeatasoista palvelua, mukaan lukien niin kutsuttuja outdoor-matkailupalveluja. Varsinais-Suomessa on lisäksi maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen saaristoluonto, jonka nostaminen valtakunnalliselle tasolle matkailukohteena on koko maakunnan etu. Hyödyntämättömiä mahdollisuuksia on edelleen kuitenkin paljon.

Varsinais-Suomessa on runsaasti toimijoita, jotka tuottavat tietoa lähiympäristöstämme niin kuntalaisten kuin matkailijoidenkin käyttöön. Säätiöt, museot, yhdistykset ja matkailualan yrittäjät kehittävät toimintaansa kukin tahoillaan ja tuottavat hienoja palveluja ja tietoa Lounais-Suomen alueella. Haasteena on, että niin pienet kuin isommatkin matkailu- ja kulttuurialan toimijat tekevät samankal-

taista sisällöntuottamista omilla tahoillaan ja pienillä resursseilla. Tämän vuoksi tuotettu tieto on hajallaan eikä tule selkeästi esille. Olisi kuitenkin tärkeää hyödyntää kerättyä tietoa muun muassa matkailun yhteydessä ympäristön lukutaidon ja arvostuksen vahvistamiseksi. Lounais-Suomen aluetietopalvelu voisikin olla avainasemassa kulttuurimatkailun tietopohjan hyödyntämisessä.

Koko maakunnan laajuisen matkailun kehittäminen edellyttää laajaa toimijoiden yhteistyötä, verkostojen hallintaa ja tätä kautta resurssien oikeaa kohdentamista. Maakunnallinen matkailufoorumi toimii matkailusektorin yhteistyöverkostona Varsinais-Suomessa.

Varsinais-Suomen matkailuelinkeino on ottanut merkittäviä kehityskaskelia sähköisen markkinoinnin, varausjärjestelmien ja liikenneyhteyksien kehittämisen sekä kohteiden tuotteistamisen ansiosta. Matkailu toimialana muodostaa tärkeän kasvualan, jonka keskeiset perustavoitteet liittyvät laadukkaiden sekä kansainväliset että kotimaan matkailun tarpeet täyttävien palvelujen kehittämiseen ja uudenaikaisten markkinointitekniikoiden hyödyntämiseen sekä yleisesti matkailuvolyymien kasvattamiseen. On tärkeää saada näkyvyyttä pienille toimijoille ja auttaa heitä muodostamaan entistä kiinnostavampia matkailukokonaisuuksia yhdessä ja erikseen.

Varsinais-Suomen maakunta ei ole matkailuelinkeinon suhteen homogeeninen, vaan jakautuu kehittämismielessä useaan eri vyöhykkeeseen. Voidaan puhua kaupunkikeskuksista, matkailukeskittymistä ja luonnonvyöhykkeistä. Kaikille näille tulee kohdentaa tarvelähtöisiä kehittämistoimia, joilla vaikutetaan saavutettavuuden, osaamisen, tuotekehityksen, markkinoinnin sekä investointien lisääntymiseen ja vahvistumiseen.

KUMPPANUUSFOORUMI ON VARSINAISUOMALAISEN YHTEISTYÖN SYTYTTÄJÄ SEN PERUSTA OVAT IHMISTEN MUODOSTAMAT VERKOSTOT JA AVOIN TIETO

Näkyvät verkostot ovat kansainvälinen ja kansallinen vetovoimatekijä

Näkyvät verkostot ovat suuri vetovoimatekijä niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin. Alueet, joiden toimijoiden hyvät yhteydet ja verkostot tunnustetaan, ovat vahvoilla. Ihmisten muodostamat yhteistyöverkostot ovat Kumppanuusfoorumin toinen peruspilari.

Data on tulevaisuuden digitalisoituneessa yhteiskunnassa keskeinen raaka-aine ja arvonnäkökulman lähde.

Avoimien tietojen ja tietojohdantamisen työkalut ovat Kumppanuusfoorumin toinen peruspilari. Lounais-Suomen aluetietopalvelu tarjoaa välineet alueellisen tiedon jakeluun sekä toimii analysoidun ja visualisoidun tiedon viestintäkanavana.

TEEMAKOKONAISUUDET MUODOSTAVAT KEHYKSEN YHTEISTYÖVERKOSTOJEN TOIMINNALLE, JOTKA KOORDINOIDUSTI TOTEUTTAVAT TOIMENPITEITÄ

Teemakokonaisuudet

AVOIN TIETO

Avoimien tietojen digitalisoituneessa yhteiskunnassa keskeinen raaka-aine. Lisäarvoa siitä saadaan kun dataa on yhtäältä laajasti saatavilla ja toisaalta dataliiketoiminnan ekosysteemi on kehittynyt.

YMPÄRISTÖOHJELMAN KEHITYSPOLUT

Lounais-Suomen Ympäristöohjelmaa toteutetaan viiden kehityspolun avulla, joita pitkin suunnataan kestävään tulevaisuuteen. Lähi vuosien painopisteet 1) Kestävät vallinnat, 2) Luonto ja kulttuuriympäristö, 3) Lähivedet, 4) Ruokalautanen ja 5) Resurssiväsymys osoittavat, mitä juuri nyt pidetään tärkeänä ja tavoittelemisen arvoisena.

ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN

Älykäs erikoistuminen on EU:n poikkileikkaava politiikkamalli, jossa alueet tunnustavat omat vahvat osaamisalueensa. Varsinais-Suomi on määritellyt omat painopisteensä alueen vahvuuksien mukaan (Sininen kasvu ja teollisuuden modernisointi, Innovatiiviset ruokaketjut, Lääke- ja bioteknologia).

YHTEINEN ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE

Alue- ja yhdyskuntarakenteen kysymykset ovat maakunta- ja kuntarajat ylittäviä ja ilmastotavoitteiden näkökulmasta globaaleja. Vetovoimaisuus edellyttää kansainvälistä ja kansallista näkyvyyttä ja monipuolista fyysisten saavutettavuuden kehittämistä sekä keskustusten välisen vuorovaikutuksen sekä verkostojen vahvistamista.

ITÄMEREN ALUEEN KANSAINVÄLINEN KESKUS

Varsinais-Suomi on aidosti kansainvälinen maakunta, joka profiloituu osaamisella, saavutettavuudella sekä positiivisella henkisellä ilmapiirillä. Johtava itämeritoiminta edellyttää näkemystä ja vastuuta toimia aktiivisena yhteistyön käynnistäjänä ja vetäjänä. Tavoitteena on yhdistää Itämeren alueen toimijat ja olla yhteistyön ja kumppanuusien rakentajana.

KOULUTUS- JA ELINKEINOELÄMÄYHTEISTYÖ

Lähtökohdaksi yritysten ja koulutuksen tuottajien tiiviin strategisen kumppanuuden toteuttaminen, jolla pyritään kansainvälisesti ja kansallisesti kilpailukykyisen osaamisen tuottamiseen.

KIERTOTALOUDEN TIEKARTTA

Kiertotalouden ja hiilineutraaliuden tavoitteet on asetettu korkealle ja niiden tarve on laajasti tunnustettu välttämättömyydeksi maapallon kestävyyden ja luonnonvarojen riittävyyden turvaamiseksi. Kansalliset ja kansainväliset sopimukset ohjaavat työtä. Varsinais-Suomen alueellisia tavoitteita keskeisimpiä ovat kiertotalouden tiekartta sekä ilmasto- ja energiastrategian linjaukset. Keskeistä on myös se, että maakunta voidaan nähdä sekä kiertotalouden että hiilineutraaliudessa edelläkävijänä.

LUOVA VARSINAIS-SUOMI

Varsinais-Suomalainen kulttuurin edelläkävijä perustuu alueen erityispiirteisiin pohjautuvaan luovaan osaamiseen ja vahvaan kulttuuridentiteettiin, uuteen innovatiiviseen ja avoimeen toimintakulttuuriin, sekä monialaiseen yhteistyöhön, jossa kansalaisyhteiskunnalla on entistä vahvempi rooli.

VETOVOIMAISEN YMPÄRISTÖN JA MATKAILUN SYNERGIA

Varsinais-Suomi on kulttuuri- ja luonnonympäristöltään rikas ja mielenkiintoinen maakunta, joka tarjoaa matkailijalle monia virkistävyyttä lisääviä mahdollisuuksia. Matkailu toimialana muodostaa merkittävän kasvualan, jonka keskeiset perustavoitteet liittyvät laadukkaiden sekä kansainväliset että kotimaan matkailun tarpeet täyttävien palvelujen kehittämiseen ja uuden aikaisen markkinointiteknikoiden hyödyntämiseen sekä yleisesti matkailuvolyymien kasvattamiseen.

Yhteistyöverkostot ja -alustat

LOUNAISPAIKKA JA AVOIMEN TIEDON VERKOSTO

Alueellisen datayhteisön ja avoimuuden edistämiseen keskitytään Lounaispaikassa ja avoimen tiedon verkostossa. Toiminnan erityinen painopiste on paikkatieto-yhteistyö.

HAASTEAREENA

Haasteareenalla edelläkävijät kertovat miten he ovat onnistuneet ja haastavat muita mukaan ympäristötekoihin. Haastajana voi olla yritys, kunta tai muu yhteisö. Ympäristö Nyt -svuston Haasteareenalla on esillä mallikkaita ympäristötekoja.

EUROOPPALAINEN ÄLYKÄÄN OSAAMISEN

VERKOSTO VARSINAIS-SUOMESSA

Varsinais-Suomi on mukana eurooppalaisessa älykkään erikoistumisen verkostossa ja muodostanut maakuntaan oman vahvan toimijaverkoston.

SUUNNITTELUFOORUMI

Alue- ja yhdyskuntarakenteen kysymyksiä ratkotaan maakunnassa ja seuduilla aihe- ja teemakohtaisesti kootuissa työryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa näiden toimijoiden ja työryhmien välistä yhteistyöverkostoa ja tiedon kulkua Suunnittelufoorumin muodostamalla alustalla.

ITÄMERIFOORUMI

Itämerifoorumilla edistää avointa vuoropuhelua, yhteistyötä, osaamisen, koulutuksen ja tutkimuksen sekä ihmisten ja ajatusten liikkuvuutta Itämeren alueella nyt ja tulevaisuudessa.

VARSINAIS-SUOMEN ENNAKOINTIAKATEMIA

Maakunnallinen ennakointiakatemia on toteutuessaan viranomaisten, oppilaitosten ja elinkeinoelämän sekä keskeisten työelämän järjestöjen vapaaehtoinen yhteenliittymä toiminnan painopisteen ollessa osaamis- ja koulutustarve-ennakoinnissa.

LUONNONVARAFOORUMI

Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa erityisesti alueellisella tasolla kattavan kokonaisnäkökulman saavuttamiseksi. Varsinais-Suomen alueella toimiva luonnonvarafoorumilla toimii puoleuttomana alustana teeman aiheiden käsittelyssä luoden eri sidosryhmille pohjan verkostoitumiselle. Yhteistyön ydin on alueellisella tiedon vaihdolla, jossa julkisen tahon toimien, alueellisten hankkeiden sekä yritysten kehityshankkeiden välillä käydään avointa ja kehittävää keskustelua.

KULTTUURIFOORUMI

Yhteistyö eri sektorien ja toimijoiden välillä kaipaa voimistukseen ja kehitykseen pysyviä käytäntöjä ja koordinoitua. Kulttuurifoorumilla tavoitteena on tehokas tiedonvälitys, sekä hyvien toimintamallien kehittäminen eri sektorien, hallinnon tasojen ja toimijoiden kesken. Kulttuurifoorumilla edistetään sen kolmen keskeisen osa-alueen toimintaa ja roolia: kulttuuri hyvinvoinnin lähteenä, luova talous ja taiteen yhteiskunnallinen merkitys.

MATKAILUFOORUMI

Matkailun ja vapaa-aikatoimintojen (retkeily) merkitys tulee kasvamaan ja toimijoiden tulee olla mukana kehittämässä uusia toimintatapoja. Koko maakunnan laajuisen matkailun kehittäminen edellyttää laajaa toimijoiden yhteistyötä, verkostojen hallintaa ja tätä kautta resurssien oikeaa kohdentamista. Maakunnallinen matkailufoorumilla toimii matkailusektorin yhteistyöverkostona Varsinais-Suomessa.

SUUNNITTELUFOORUMI

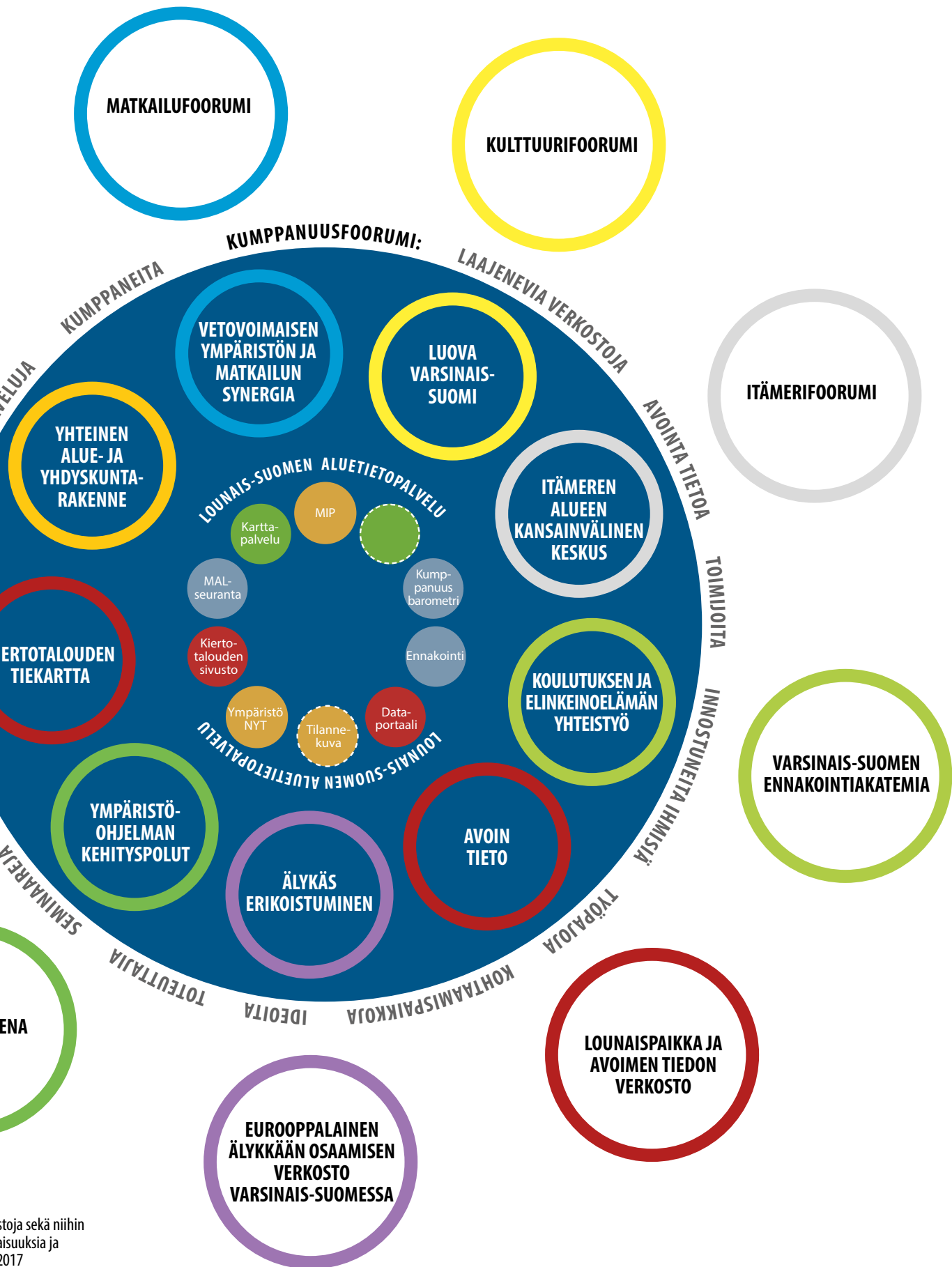
LUONNONVARAFOORUMI

HAASTEAREENA

Malli kuvaa toimijoiden muodostamia kehittyviä kumppanuusverkostoa liittyviä maakuntastrategian ja -ohjelman tunnistamia teemakokonaisuuksia tukevia tietopalveluja. MV hyväksynyt 11.12.2020

MAAKUNNAN TOIMIJAT TOTEUTTAVAT MAAKUNTASTRATEGIAA
LÖYDÄ OMA PAIKKASI JA TÄYDENNÄ VERKOSTOA

TULEVAISUUS MUODOSTUU VALINNOISTA NYT
VASTUULLISUUS

toista ja kolmatta sekä niihin liittyviä asioita ja tilaisuuksia ja vuonna 2017

YHDESSÄ RAJAT YLITTÄEN YHTEISTYÖTAIDOT

LÄHESTYTTÄVÄ ITÄMEREN PORTTI SAAVUTETTAVUUS

INNOVOIVAA EDELLÄKÄVIJYYTTÄ RESURSSIVIISAUS

6.3. ARVOKÄRKIIN LIITTYVÄT TOIMENPITEET

6.3.1. VASTUULLISUUS – TULEVAISUUS MUODOSTUU VALINNOISTA NYT

TP V1. Vahvistetaan kuluttajavalintojen voimaan perustuvia lähitoimintamalleja ja edistetään Lounais-Suomen ympäristöohjelman viittä kehityspolkua.

TP V2. Muodostetaan Lounais-Suomesta positiivisen rakennemuutoksen pilottialue.

TP V3. Luodaan aktiivisen vuoropuhelun malli maakunnallisen päätöksenteon ja eri koulutusasteiden opiskelijajärjestöjen välille sekä pilotoidaan maakunnallinen nuorisoparlamentti.

TP V4. Jatketaan nuorten maakunnallisen työ- ja harjoittelumallin toteuttamista sekä kummiyrittöystoimintaa ja kohdistetaan toimenpiteitä eri koulutusasteilla oleviin nuoriin.

TP V5. Kehitetään opiskelijoiden työelämätaitoja sekä yrittäjyys- ja innovaatiovalmiuksia huomioimalla teollisen uudistumisen asetamat vaatimukset, vahvistetaan sekä syvennetään tekniikan alan koulutustarjontaa ja tuetaan valmistumassa olevien opiskelijoiden työllistymistä tai jatko-opintoihin pääsyä.

TP V6. Tuetaan maahanmuuttajien etenemistä toiselta asteelta korkea-asteelle, vähennetään työllistymisen esteitä sekä osallistetaan maahanmuuttajat poliittiseen päätöksentekoon ja kehitetään kunnissa aktiivista elinvoimapolitiikkaa kotouttamisen edistämiseksi.

TP V7. Kehitetään ympäristön monipuolista lukutaitoa laajentamalla ympäristökasvatuksen sisältöä ja vakiinnuttamalla toimijaverkoston toiminta.

TP V8. Edistetään varsinaissuomalaisten hyöty- ja arkiliikuntaa sekä kestäviä liikennevalintoja.

TP V9. Jatketaan Varsinais-Suomen vahvan ruoantuotannon ja elintarviketeollisuuden kehittämistä.

Kumppanuustoimijoita:

Kunnat, koulut ja oppilaitokset, opiskelijajärjestöt, työnantaja- ja työntekijäjärjestöt, ympäristö- ja liikuntajärjestöt, yritykset, yrittäjäjärjestöt, kauppakamari, elintarvikeala, Varsinais-Suomen liitto, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Selitteet:

TP V1. Vahvistetaan kuluttajavalintojen voimaan perustuvia lähitoimintamalleja ja edistetään Lounais-Suomen ympäristöohjelman viittä kehityspolkua.

Ympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset ovat näkyviä ja vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Saaristomeren, maailmanlaajuisesti ainutlaatuisen saaristo- ja meriympäristön merkityksen ja sen

mahdollisuuksien ymmärtäminen nykyistä paremmin on välttämätöntä. Saaristomeri ja koko Itämeri tarvitsee vahvaa yhteistyötä ja rahoitusta vesienhoidon ja merenhoidon tavoitteiden toteutumiseksi. Merialuesuunnittelu on uusi yhteistyöprosessi, joka mahdollistaa uusien avauksien löytämisen Saaristomeren ekologisen tilan ja meren sinisen kasvun yhteensovittamisessa.

Luonnon- ja kulttuuriympäristöissä on vetovoimaa, jota lisätään pitämällä huolta niiden ainutlaatuisuudesta. Puhdas ympäristö, ilma, maaperä, pinta- ja pohjavesi ovat turvallisen ja viihtyisän asumisen ja elämisen perusta.

Kuluttajavalintojen voimaan perustuvilla toimintamalleilla vaikutetaan suoraan ja tehokkaasti. Lähellä puhtaasti tuotettu ruoka, palvelu tai tuote on tae elinvoimaiselle maaseudulle ja saaristolle ja koko maakunnalle. Toimiva lähiruokakonsepti tarkoittaa lähellä tuotetun lisäksi tiivistä yhteistyötä tuotanto- ja jakeluketjun toimijoiden kesken. Energia on teemana vaikeasti ennustettava ja siihen liittyvät ratkaisut vaativat isoja investointeja. Toimialan globaalit tai Euroopan unionin tasoiset linjaukset eivät ole käsissämme, joten sekä joustavat että lähellä sijaitsevat energiaratkaisut tuovat strategista etumatkaa maakunnalle.

Lounais-Suomen ympäristöohjelma 2030 toteuttaa viiden kehityspolun edistämistä. Ympäristöohjelman haasteareenalla esitellään mallikkaita ympäristötekoja ja haastetaan uusia toimijoita mukaan – areena ohjaa valintoja ja päätöksiä kestävämmän ja vetovoimaisemman ympäristön hyväksi.

TP V2. Muodostetaan Lounais-Suomesta positiivisen rakennemuutoksen pilottialue.

Lounais-Suomessa on käynnissä poikkeuksellisen vahva valmistavan teknologiateollisuuden rakennemuutos. Alueen vahvaa teollista imua on ruokittava joustavalla, ennakoivalla ja reagoivalla päätöksenteolla. Maan hallituksen on vahvistettava alueen kykyä vastata voimakkaaseen työvoiman kysyntään muodostamalla Lounais-Suomesta positiivisen rakennemuutoksen pilottialue. Koikeilualueella voidaan pilotoida erilaisia nopeita ja joustavia tapoja vastata teolliseen rakennemuutokseen. Pilottialueella vahvistetaan koko Suomen työllisyyttä ja rakennetaan valtakunnallisesti monistettavia ratkaisuja.

Erialaisten pilottikokeilujen avulla edistetään työvoiman liikkumista ja etätyömahdollisuuksia sekä maakunnan sisällä että koko maan eri osien välillä yhteistyössä valtiotason kanssa. Positiivinen rakennemuutos ja lounaisrannikon nousu kasvun veturiksi on nostanut esille maassamuuton jäykkyydet ja suoranaiset esteet. Lisäksi työn tekemiseen liittyvät muutokset sekä edellyttävät että antavat mahdollisuuden muun muassa etätyömallien kehittymiselle.

TP V3. Luodaan aktiivisen vuoropuhelun malli maakunnallisen päätöksenteon ja eri koulutusasteiden opiskelijajärjestöjen välille sekä pilotoidaan maakunnallinen nuorisoparlamentti.

Luodaan aktiivisen vuoropuhelun malli maakunnallisen päätöksenteon ja eri koulutusasteiden opiskelijajärjestöjen välille. Osana

tätä prosessia pilotoidaan maakunnallinen nuorisoparlamentti, joka kokoaa vuosittain laajasti yhteen nuorisojärjestöt, oppilaitokset ja päättäjät hakemaan ratkaisuja ajankohtaisiin haasteisiin. Toiminnassa huomioidaan jo olemassa olevat ja kehittyvät toimintamallit kuten Turun korkeakoulujen Ryhmä 40 000 -verkosto mutta myös toisen asteen opiskelijoiden tarpeet. Lisäksi huomioidaan nuorisoparlamentin sukupuolijakauma ja tasa-arvoisuus osallisuuden mahdollisuuksien osalta, sekä syrjäytymisvaarassa olevat.

TP V4. Jatketaan nuorten maakunnallisen työ- ja harjoittelumallin toteuttamista sekä kummiyritystoimintaa ja kohdistetaan toimenpiteitä eri koulutusasteilla oleviin nuoriin.

Jatketaan nuorten maakunnallisen työ- ja harjoittelumallin toteuttamista sekä kummiyritystoimintaa ja kohdistetaan toimenpiteitä eri koulutusasteilla oleviin nuoriin. Tavoitteena on koota keskeisten toimijoiden palvelut yhteen sujuviksi palvelukokonaisuuksiksi. Lisäksi kehitetään asiakastiedotusta nuorille palveluista ja harjoittelupaikoista ja kehitetään toimintaan liittyvää yritys yhteistyötä. Tuetaan valmistumassa olevien opiskelijoiden työllistymistä tai jatko-opintoihin pääsyä.

TP V5. Kehitetään opiskelijoiden työelämätaitoja sekä yrittäjyys- ja innovaatiovalmiuksia huomioimalla teollisen uudistumisen asettamat vaatimukset, vahvistetaan sekä syvennetään tekniikan alan koulutustarjontaa ja tuetaan valmistumassa olevien opiskelijoiden työllistymistä tai jatko-opintoihin pääsyä.

Kehitetään opiskelijoiden työelämätaitoja sekä yrittäjyys- ja innovaatiovalmiuksia huomioimalla laajasti teollisuuden modernisointin vaatimukset (teollisuus 4.0) ja työn muutokset (muun muassa digitalisaatio ja robotisaatio) yhteistyössä niiden toimenpiteiden kanssa, jotka tähtäävät työn ja opiskelun tiiviimpään yhteyteen. Huomioidaan yrittäjyys- ja innovaatiovalmiuksien kehittyminen sekä arviointi myös opetussuunnitelmissa ja niiden toteutuksessa.

Vahvistetaan edelleen maakunnallisesti tekniikan alan koulutustarjontaa sekä opiskelijoiden kykyä hakeutua alalle. Syvennetään matematiikan ja luonnontieteiden opetusta peruskouluissa sekä toisella asteella. Luodaan maakunnallisia opintopolkuja peruskoulusta toiselle asteelle ja edelleen korkeakouluihin. Lisätään ja uudistetaan tekniikan alan koulutusta toisella asteella ja korkeakouluissa työelämän kehittämistarpeiden perusteella.

TP V6. Tuetaan maahanmuuttajien etenemistä toiselta asteelta korkea-asteelle, vähennetään työllistymisen esteitä sekä osallistetaan maahanmuuttajat poliittiseen päätöksentekoon ja kehitetään kunnissa aktiivista elinvoimapolitiikkaa kotouttamisen edistämiseksi.

Tuetaan maahanmuuttajien, miesten ja naisten, etenemistä toiselta asteelta korkea-asteelle sekä osallistetaan maahanmuuttajat poliittiseen päätöksentekoon ja kehitetään kunnissa aktiivista elinvoimapolitiikkaa. Maahanmuuttajien osaamista ja potentiaalia ei edelleenkaan täysimääräisesti hyödynnetä yhteiskunnassa. Tilanne maahanmuuton osalta on muuttunut merkittävästi ja sekä

kotouttamisen että osallistamisen tarpeet ovat kasvaneet selvästi. Kunnilta edellytetään laaja-alaista elinvoimapolitiikkaa myös maahanmuuttajien integraation onnistumiseksi.

TP V7. Kehitetään ympäristön monipuolista lukutaitoa laajentamalla ympäristökasvatuksen sisältöä ja vakiinnuttamalla toimijaverkoston toiminta.

Ympäristössämme tapahtuvien muutosten hallinta edellyttää tiedostavaa ymmärrystä siitä, mistä asioista ja arvoista ympäristömme rakentuu. Tämä on mahdollista kun ympäristökasvatukseen lisätään luonnonympäristön taitojen rinnalle ympäristön lukutaito. Ympäristökasvatustyön kehittäminen edellyttää toimijaverkoston vakiinnuttamista. Tavoitteena on saada ympäristökasvatuksen ja edistämisen parissa toimivat tahot tiivistämään yhteistyötä ja täydentämään yhdessä ympäristökasvatuksen kokonaisuutta ja tarjontaa edelleen. Toimenpiteen toteuttaminen edellyttää yhdistysten, järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden mukaan saamista. Julkishallinnolla on tehtävä ympäristökasvatuksen koordinoijana.

TP V8. Edistetään varsinaissuomalaisen hyöty- ja arkiliikuntaa sekä kestäviä liikennevalintoja.

Vastuu terveistä elämäntavoista on ihmisillä itsellään. Samalla maakunnassa tulee kuitenkin olla puitteet terveyden edistämiseen ja rakenteet, jotka tukevat ja kannustavat ihmisiä hyvinvointia edistäviin päätöksiin. Työyhteisöjen tulee huolehtia tärkeimmän resurssinsa hyvinvoinnista kannustamalla terveyttä edistäviin valintoihin arkiliikunnan lisäämiseksi. Vastuulliseen liikennekäyttäytymiseen ja valintoihin vaikutetaan siten, että myös fyysinen rakennettu ympäristö mahdollistaa kävelyn ja pyöräilyn työ- ja vapaa-ajan matkoilla.

TP V9. Jatketaan Varsinais-Suomen vahvan ruoantuotannon ja elintarviketeollisuuden kehittämistä.

Varsinais-Suomea kutsutaan syystä Suomen ruoka-aitaksi: maakunnastamme löytyvät monen kategorian johtavat ruoantuottajat ja -jalostajat. Tälläkin alalla on kuitenkin mahdollisuuksia vahvistaa osaamista, lisätä maaseudun elinvoimaisuutta ja valjastaa elintarvikealan huippuosaaminen kaupalliseen käyttöön muun muassa kansainvälisen viennin edistämiseksi. Maakunnan vahva asema alkutuotannossa ja elintarviketeollisuudessa yhdistettynä korkeakoulujemme kemian ja elintarvikealan huippututkimukseen vahvistaa alaa edelleen.

6.3.2. YHTEISTYÖTAIDOT – YHDESSÄ RAJAT YLITTÄEN

TP Y1. Edistetään kumppanuutta ja rohkeita kokeiluja dynaamisen yhteistyökulttuurin edistämiseksi maakunnassa.

TP Y2. Luodaan maakunnalliset järjestö- ja kulttuuriyhteistyömallit.

TP Y3. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus ja elinikäisen oppimisen edellytykset eri aloilla maakunnan kilpailukyvyyn takaimiseksi.

TP Y4. Edistetään kasvuyrittäjyyttä, omistajanvaihdoksia ja innovaatiovalmiuksia sekä yrittäjyyskasvatusta.

TP Y5. Kehitetään toimijoiden välistä yhteistyötä maakunnan ulkopuolisen rahoituksen haussa.

TP Y6. Varmistetaan tiedonkulku kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen suunnittelu- ja kehittämissyhteistyössä sekä lisätään innovatiivisuutta ja yhteisvastuullisuutta maankäytön suunnitteluun ja vuorovaikutukseen vetovoimaisen ympäristön rakentamiseksi.

TP Y7. Luodaan merialuesuunnittelusta vahva yhteistyöalusta.

Kumppanuustoimijoita:

Kunnat, Varsinais-Suomen liitto, järjestöt, Turku Science Park, Salon IoT-osaamiskeskus, yrittäjäjärjestöt, seutukunnat, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen TE-toimisto, korkeakoulut, koulutuksen järjestäjät, oppilaitokset

Selitteet:

TP Y1. Edistetään kumppanuutta ja rohkeita kokeiluja dynaamisen yhteistyökulttuurin edistämiseksi maakunnassa.

Näkyvät verkostot ovat vetovoimatekijä. Vakiinnutetaan Kumppanuusfoorumin toiminta maakunnallisen yhteistyön toimintamallina. Tämä edellyttää keskeisistä toimijoista koostuvan verkoston ja sen maakunnan elinvoimaisuuden eteen tekemien asioiden näkyväksi tekemistä.

Kokeilut mahdollistavat uusien ja nopeiden avausten tekemisen alueen kehittämisessä. Tavoitteita voidaan saavuttaa innovatiivisessa ilmapiirissä, jossa on mahdollista tehdä rohkeita kokeiluja ja toimia uusilla tavoilla sekä saa myös erehtyä ja epäonnistua menettämättä kasvojaan. Varman päälle pelaamalla ei välttämättä saavuteta todellisia uusia avauksia.

TP Y2. Luodaan maakunnalliset järjestö- ja kulttuuriyhteistyömallit.

Sote- ja maakuntauudistuksen myötä kunnille tulee uudenlainen rooli ja maakunnasta tulee kentälle uusi vahva toimija. Tämä rakenteellinen uudistus koskettaa koko järjestökenttää, mutta erityisesti sosiaali- ja terveysyhdistyksiä muutoksen suuruuden ja kattavuuden takia. Maakuntauudistus on merkittävä seikka järjestöille muun muassa rahoituksen ja toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta.

Tilanne on erilainen sote-sektorilla toimivien järjestöjen ja muiden järjestöjen osalta. Sote-puolen järjestöillä on muutoksen keskellä voimakas tarve palvelutarjonnan kokoamiseen, hinnoitteluun ja brändäämiseen. Samalla laajaa joukkoa maakunnan järjestöistä yli sektorien yhdistää muun muassa tarve paremman yhteistyön, keskinäisen tuttuuden ja viestinnän osalta. Järjestökentän moninaisuus ja laajuus ovatkin järjestöyhteistyön perushaasteita yhteistyömalleja rakennettaessa.

Perusyhteistyömallina voisivat toimia 1-2 kertaa vuodessa järjestettävät laajat järjestöfoorumit. Foorumit kokoaisivat sekä järjestöt laajasti mutta myös poliittisen kentän käsittelemään ajankohtaisia asioita. Myös koko järjestökenttää koskeva yhteinen strategia- ja tiekarttatyö on perusteltua toteuttaa foorumin puitteissa. Strategiatyössä tulee huomioida järjestökentän moninaisuus ja erilaiset palvelumallit. Edelleen on perusteltua harkita järjestötoimijoiden ja viranomaisten yhteistyön tukemiseksi eräänlaisen neuvottelukunnan tai jaoston perustamista. Foorumityö ja neuvottelukunta- tai jaostotyö voidaan jaotella palvelutuotannon (lähinnä sote-) ja muun järjestötoiminnan perusteella.

Varsinaissuomalainen kulttuurin edelläkävijyys perustuu alueen erityispiirteisiin pohjautuvaan luovaan osaamiseen ja vahvaan kulttuuri-identiteettiin, uuteen innovatiiviseen ja avoimeen toimintakulttuuriin, sekä monialaiseen yhteistyöhön, jossa kansalaisyhteiskunnalla on entistä vahvempi rooli. Näillä varmistetaan kulttuuripalveluiden alueellinen tasa-arvo, sekä fyysinen ja sosiaalinen saavutettavuus. Kulttuurin ammatilliset ja harrastajat toimivat yhdessä, sekä läheisessä vuorovaikutuksessa elinkeinoelämän kanssa. Kulttuurin ja taiteen merkitys on ymmärretty päätöksenteossa. Kulttuuri on resursoitu keskeiseksi osaksi kuntien perus- ja hyvinvointipalveluita ja maakunnassa edistetään taiteilijoiden moniammatillista yhteistyötä. Luova talous ja osaaminen nähdään alueemme kilpailukyvyyn kärkiarvona ja alana jolla luodaan kasvua ja työllisyyttä.

Kulttuurin hyvinvointia tuottavat vaikutukset on yksi keskeisimpiä teemoja, jonka edistämiseksi kunnilla, järjestöillä, vapailla taiteenharjoittajilla ja uusilla maakunnilla on kaikilla roolinsa. Varsinais-Suomi on kulttuurihyvinvointikysymyksissä edelläkävijä ja oppilaitoksistamme löytyy teemaan vahvaa osaamista. Näiden teemojen ympärille onkin jo syntynyt erilaisia yhteistyöverkostoja. Tavoitteena on pysyvä, maakunnallinen koordinaatorakenne, joka mahdollistaisi avoimen, tehokkaan tiedonvälityksen, sekä hyvien toimintamallien ja yhteistyökäytäntöjen kartoittamisen, kehittämisen edelleen ja levittämisen eri sektorien, hallinnontasojen ja toimijoiden kesken. Roolia tällaisen yhteistyömallin eteenpäin viemisessä voisi ottaa uuteen maakuntaan perustettava, nykyisistä verkostoista ja toimijoista koottava kulttuuriyhteistyön ryhmä, jonka toiminnasta vastaisi maakunnallinen kulttuurikoordinaattori. Myös kulttuuritoimikunnalla olisi luontevaa olla koordinoinnissa oma roolinsa. Jos ja kun tällainen yhteistyömalli saadaan hyvin toimimaan kulttuurihyvinvoinnin osalta, voidaan samaa mallia tai yhteistyöryhmää hyödyntää myös muiden kulttuurin liittyvien teemojen eteenpäin viemisessä yhteisvoimin.

TP Y3. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus ja elinikäisen oppimisen edellytykset eri aloilla maakunnan kilpailukyvyntakaamiseksi.

Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus eri aloilla maakunnan kilpailukyvyntakaamiseksi huomioiden sekä toimintaympäristön, teknologian että työn sisältöjen muutokset. Osaamisen ja koulutuksen ennakointi tuodaan kiinteäksi osaksi opetussuunnitelmatyötä, opetustyötä ja opiskelijaohjausta kaikilla koulutusasteilla ja varmistetaan tälle rahoitus. Toteutetaan erilaisia ennakointiosaamiseen

perustuvia pilottikokeiluja. Esimerkiksi työn muuttuminen, alojen mahdollinen sukupuolittuneisuus, teollinen uudistuminen ja sen osana erityisesti digitalisaatio ja robotisaatio tulee huomioida opiskelumenetelmien valinnassa, opiskelijoiden ohjauksessa ja kaikissa koulutuksen kehittämistoimissa.

Lisäksi edistetään työn tarjonnan ja kysynnän kohtaantoa elinikäisen oppimisen avulla. Positiivisen rakennemuutoksen haasteeseen vastaamiseksi tehdään alueellista yhteistyötä muun muassa viestinnän keinoin valtiollisen tuen saamiseksi koulutuspaikkojen lisäämiseen, täydennyskoulutukseen, pilottikokeiluihin ja niin edelleen.

TP Y4. Edistetään kasvuyrittäjyyttä, omistajanvaihdoksia ja innovaatiovalmiuksia sekä yrittäjyyskasvatusta.

Edistetään kasvuyrittäjyyttä, omistajanvaihdoksia sekä innovaatiovalmiuksien kehittämiseen tähtävää toimintaa. Yrittäjyyden edistämisessä yhtenä toimintamuotona käytetään yrittäjyyskasvatusta. Muun muassa Varsinais-Suomen YES-verkosto on tehnyt konkreettista ja pitkäjänteistä työtä yrittäjyyskasvatuksen edistämiseksi. Yhtenä esimerkkinä on maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen työkirja opettajille, rehtoreille ja työelämän yhteistyökumppaneille. Siihen pohjautuen valtakunnallinen YES-verkosto julkaisi koko maata varten suunnatun työkirjan syyskuussa 2016.

Yrittäjyyskasvatuksen roolia tulee vahvistaa edelleen maakunnan oppilaitoksissa. Yrityksen omistajanvaihdoksella vahvistetaan elinikäisen yrityksen jatkuvuus yrittäjän luopuessa yritystoiminnasta eläköitymisen tai muun syyn vuoksi. Valtakunnallisen omistajanvaihdosbarometrin (2015) mukaan Varsinais-Suomessa omistajanvaihdosvaiheeseen tulee seuraavan kymmenen vuoden aikana 7350 yritystä, mikä on noin 28 prosenttia koko Varsinais-Suomen yrityskannasta.

Varsinais-Suomen nyt jo erittäin monipuolinen elinkeinorakenne antaa hyvät mahdollisuudet uusien innovaatioiden ja kokeilujen toteuttamiseen. Suuri potentiaali löytyy yritysten sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden kansainvälistymisestä. Alueen kilpailukyvyntehostamisen kannalta keskeistä on toimijoiden yhteistyö maakunnan sisällä, kansallisesti ja kansainvälisesti.

TP Y5. Kehitetään toimijoiden välistä yhteistyötä maakunnan ulkopuolisen rahoituksen haussa.

Yhä suurempi osa hankerahoituksesta on haettava maakunnan ulkopuolisista lähteistä. Keskeisessä asemassa ovat suoraan Euroopan unionilta haettava rahoitus ja kansallinen, esimerkiksi TEKES-rahoitus. On tärkeää varmistaa aktiivinen tiedonhaku ja -välitys avoinna olevista sekä ennen kaikkea tulevista rahoitushauista. Maakunnan toimijoiden välinen yhteistyö hakemusten valmistelussa edistää myönteisten rahoituspäätösten saamista.

TP Y6. Varmistetaan tiedonkulku kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen suunnittelu- ja kehittämissyhteistyössä sekä lisätään innovatiivisuutta ja yhteisvastuullisuutta maankäytön suunnitteluun ja vuorovaikutukseen vetovoimaisen ympäristön rakentamiseksi.

Vetovoimaisen, toimivan ja kestäväällä tavalla eheän toimintaympäristön saavuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä maankäyttöä ja liikennettä suunnittelevien, alueellisten toimijoiden ja kehittäjien kesken. Kaikkien osapuolten osallistumista sekä tiedon ja toiminnan avoimuutta – rajat rikkovaa suunnittelu- ja kehittämissyhteistyötä – tarvitaan, jotta maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinoelämän (MALPE) muodostama kokonaisuus saadaan tasapainoiseksi. Tämä edellyttää, että kehittämisen, suunnittelun tai toteuttamisen kannalta keskeisistä asioista keskustellaan ja olennaista tietoa välitetään vuorovaikuttamisen eri tasoilla toimiville kohderyhmille oikea-aikaisesti.

Toimenpide edellyttää maakunnallisen Suunnittelufoorumitoiminnan kehittämistä sekä kohdennettujen kumppanuuskokoonpanojen koordinoitua kokoontumista aihealueittain. Esimerkkinä on muun muassa maakunnallisen jatkuvan aluerakennetyön käynnistäminen. Tiedon keruu, välittäminen ja viestintä tapahtuu yhteisellä tietopalustalla aluetietopalvelussa.

TP Y7. Luodaan merialuesuunnittelusta vahva yhteistyöalusta.

Merialuesuunnittelulla edistetään kestäväää sinistä kasvua ja meren hyvän ekologisen tilan saavuttamista. Tämä vaatii eri toimintojen yhteensovittamista ja toimijoiden saamista mukaan yhteiseen suunnittelutyöhön alusta alkaen. Erityisesti huomioitavia teemoja ovat energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojeleminen ja parantaminen.

Merialuesuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota merialueen ominaispiirteisiin sekä maa- ja meritoimintojen vuorovaikutukseen ja maanpuolustuksen tarpeisiin. Merialuesuunnittelu vie maankuntastrategiaa aiempaa voimakkaammin merialueelle talousvyöhykettä myöden ja tukee maakuntakaavatyötä. Suunnitelman aktiivinen ja menestyksellinen toteuttaminen edellyttää rajat ylittävän merialuesuunnitteluekosysteemin rakentamista. Suomen merialuesuunnittelua koordinoidaan Varsinais-Suomen liitosta käsin.

6.3.3. SAAVUTETTAVUUS – LÄHESTYTTÄVÄ ITÄMEREN PORTTI

TP S1. Edesautetaan digitaalisten ja fyysisten, myös kielellisesti saavutettavien kohtaamispaikkojen luomista, joissa toimijat voivat verkostoitua.

TP S2. Kehitetään Varsinais-Suomesta kansainvälisten yhteyksien ja toiminnan keskus Itämeren alueella hyödyntäen Pohjoisen kasvuvyöhykkeen potentiaalia.

TP S3. Varmistetaan Tunnin juna -suunnittelun ripeä eteneminen sekä rannikon, sisämaan sekä maakunnan sisäisten liikenneyhteyksien toimivuuden ja kehittämisen edistäminen.

TP S4. Toteutetaan kokonaisvaltainen kaikki koulutustasot käsittävä myyntiosaamisen maakunnallinen malli.

TP S5. Jatketaan koulutusosaamisen tuotteistamista ja yhteisen koulutusviennin kehittämistä hyödyntäen maakunnallisia ja valtakunnallisia yhteenliittymiä.

TP S6. Rakennetaan kestävää ja näkyvää vapaa-aikakonseptia, jossa elävä ja elinvoimainen saaristo, vetovoimaiset kansallispuistot sekä maakunnan rikas kulttuuriympäristö niin rannikko- kuin sisämaa-alueillakin tarjoavat elämyksiä ympäri vuoden.

Kumppanuustoimijoita:

Kunnat, elinkeinoelämän järjestöt, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Visit Turku, Varsinais-Suomen liitto, koulutuksen järjestäjät, oppilaitokset, Metsähallitus, yhdistykset, matkailuyrittäjät

Selitteet:

TP S1. Edesautetaan digitaalisten ja fyysisten, myös kielellisesti saavutettavien kohtaamispaikkojen luomista, joissa toimijat voivat verkostoitua.

Luodaan saavutettavuuden ilmapiiri maakunnalliset erityispiirteet ja vahvuudet huomioiden ja mahdollistetaan päättäjien, yrittäjien, opiskelijoiden, sidosryhmien edustajien ja muiden toimijoiden kohtaaminen ja verkostoituminen. Saavutettavat kohtaamispaikat voivat olla digitaalisia tai fyysisiä. Kansainvälisesti vetovoimainen kohtaaminen edellyttää kielellistä saavutettavuutta sekä kansainvälisten verkostojen näkyvyyttä. Toteutetaan käytännössä sekä tapahtumia että pysyviä yhteistyö- ja kohtaamisalustoja.

TP S2. Kehitetään Varsinais-Suomesta kansainvälisten yhteyksien ja toiminnan keskus Itämeren alueella hyödyntäen Pohjoisen kasvuvyöhykkeen potentiaalia.

Pohjoinen kasvuvyöhyke kokoaa Etelä-Suomen 13 merkittävää kaupunkia ja kuusi maakuntaa yhteistyöverkostoksi. Pohjoisen kasvuvyöhykkeen rakentaminen luo kasvumahdollisuuksia koko vyöhykkeen elinkeinoelämälle. Tavoitteena on Pohjoisen kasvuvyöhykkeen toiminnallisen kokonaisuuden kokonaisvaltainen kehittäminen siten, että kasvuvyöhyke linkittää eri keskuksia laajemmaksi työmarkkina- ja talousalueeksi, joka tarjoaa yrityksille kansainvälisesti houkuttelevia investointikohteita.

Pohjoinen kasvuvyöhyke on alusta digitaalisten palvelukonseptien kokeiluille ja piloteille sekä kansainvälisesti houkutteleva elinkeinoelämän toimintaympäristö. Se tarjoaa kehitysalustan innovaatioille, Suomen yhä vahvemmalle kansainvälistymiselle ja uusiin, digitaalisiin sovelluksiin perustuvien ratkaisujen kokeiluille ja kaupallistamiselle. Varsinais-Suomen satamat ja Turun lentoasema muodostavat valtakunnallisesti merkittävän rahtiliikenteen logistisen keskuksen.

TP S3. Varmistetaan Tunnin juna -suunnittelun ripeä eteneminen sekä rannikon, sisämaan sekä maakunnan sisäisten liikenneyhteyksien toimivuuden ja kehittämisen edistäminen.

Liikenneyhteyksien kehittämisen tavoite on maakunnan sisäisten ja maakunnan rajat ylittävien työmarkkinavyöhykkeiden toimivuuden parantaminen, asukkaiden arjen sujuvuuden varmistaminen kesätyöillä liikkumismuodoilla sekä elinkeinoelämän tarpeisiin vastaaminen. TEN-T -verkkoa vahvistavaan Tunnin Juna -konseptiin tulee sisällyttää pääkaupunkiseudun yhteyden nopeuttamisen lisäksi moniulotteinen ajatus maakunnan aluerakenteen ja työmarkkina-alueen kehittämisestä, mukaan lukien Uudenkaupungin radan sähköistys. Lisäksi pitkällä tähtäimellä harkittavaksi tulee yhteyden täydentäminen Loimaan ja Tampereen suunnan paikallisjunaliikennöinnin palauttamisen avulla.

Sisämaan yhteyksien kehittäminen vahvistaa Turusta Loimaan kautta Tampereelle ja Hämeenlinnaan ulottuvaa työmarkkinavyöhykettä sekä parantaa valtatie 9 liikenneturvallisuustilannetta. Länsirannikon liikenneyhteyksien kehittäminen parantaa valtatie 8 liikenneturvallisuutta ja toimivuutta vastauksena Turun, Uudenkaupungin, Rauman ja Porin seutujen metalli- ja meriklusteriin tukeutuvan teknologiateollisuuden ja satamien työvoima- ja kuljetustarpeisiin. Myös Turun kehätien kehittäminen TEN-T -ydinverkkoikäytävän osana on tärkeää.

TP S4. Toteutetaan kokonaisvaltainen kaikki koulutustasot käsittävä myyntiosaamisen maakunnallinen malli.

Toteutetaan kokonaisvaltainen myyntiosaamisen kehittämiseen tähtäävä maakunnallinen malli ja kehitetään teemaan liittyvää viestintää. Myyntiosaamisen kehittäminen nähdään maakunnassa edelleen merkittävänä osaamisen pullonkaulana tehdyistä toimenpiteistä huolimatta. Tavoitteena on saada teemasta kattava maakunnallinen osaamisen kehittämismissio erityisesti koskien vientialoja.

TP S5. Jatketaan koulutusosaamisen tuotteistamista ja yhteisen koulutusviennin kehittämistä hyödyntäen maakunnallisia ja valtakunnallisia yhteenliittymiä.

Koulutusviennissä tavoitellaan nykyistä isompia viennin volyymeja toimijoiden yhteistyönä esimerkiksi verkko-opetuksessa. Koulutusosaamista tuotteistetaan ja kehitetään hyödyntäen maakunnallisia ja valtakunnallisia yhteenliittymiä samalla panostaen koulutusviennin laatuun ja palvelulähtöisyyteen. Toiminnassa huomioidaan myös eettisen liiketoiminnan periaatteet. Esimerkiksi Turun yliopiston koulutusvienti toteutetaan pääosin Finland University Oy:n kautta, missä mukana ovat myös Tampereen ja Itä-Suomen yliopisto. Turun ammattikorkeakoulun koulutusvienti on suuntautunut muun muassa Lähi-itään ja Singaporeen sekä myös joiltain osin Kiinaan. Euroopan unionin rahoittamien projektien kautta myyntiä on ollut myös Euroopan ja Etelä-Amerikan alueilla. Varsinais-Suomessa FinnWay learning -yhteistyökonsortio kokoaa yhteen maakunnalliset toimijat. Koulutusasteiden välinen yhteistyö maakuntatasolla antaa paremmat mahdollisuudet viennin edistämiseksi.

TP S6. Rakennetaan kestävä ja näkyvä vapaa-aikakonseptia, jossa elävä ja elinvoimainen saaristo, vetovoimaiset kansallisuustot sekä maakunnan rikas kulttuuriympäristö niin rannikko- kuin sisämaa-alueillakin tarjoavat elämyksiä ympäri vuoden.

Varsinais-Suomi on monipuolinen kohde matkailijalle. Matkailun ja vapaa-ajantoimintojen, kuten retkeilyn merkitys tulee kasvamaan, ja varsinaissuomalaisten toimijoiden tulee olla mukana kehittämässä uusia toimintatapoja. Strategisena linjauksena tulee olla matkailuelinkeinojen ja -tuotteiden kehittäminen iskukuntoon ja niiden hyvä markkinointi. Saaristo ja merellisyys, rikas luonnon- ja kulttuuriympäristö sekä arvokkaat kulttuurimaisemat tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet tähän. Yhteydet Turkuun sekä kaupungin ja lähiseudun lukuisat tapahtumat ja nähtävyydet toimivat porttina maakuntaan sekä kansallisen mutta erityisesti kansainvälisen matkailun osalta.

Matkailu toimialana muodostaa merkittävän kasvualan, jonka keskeiset perustavoitteet liittyvät laadukkaiden kansainväliset ja kotimaan matkailun tarpeet täyttävien palvelujen kehittämiseen ja uudenaikaisten markkinointitekniikoiden hyödyntämiseen sekä yleisesti matkailuvolyymien kasvattamiseen. Matkailuelinkeinon perustan luo kotimainen kysyntä mutta kasvu syntyy ennen kaikkea kansainvälisistä asiakkaista. Tärkeänä painopisteenä tulee olla saavutettavuuden, tuotteiden ja palveluiden laadun ja sopivuuden kehittäminen kansainvälisille asiakkaille sekä henkilöstön osaamisen (mukaan lukien kielitaito ja digi-osaaminen) sekä korkeatasoisen infrastruktuurin vahvistaminen. Erityisesti on panostettava sekä ulkoiseen saavutettavuuteen, kuten lentoyhteyksiin ja Tunnin juna -kokonaisuuteen, että sisäiseen saavutettavuuteen, kuten yhteyksiin Aurajoelta saaristoon, matkailukeskittymien matkaketjuihin sekä sujuviin saariston pyöräreitteihin.

Matkailupalveluja tarjoavien verkkosivustojen asiakaslähtöinen lähestymistapa sekä sähköiset, esimerkiksi varausten yhteydessä käytettävät järjestelmät ovat tärkeitä saavutettavuuden parantamisessa. Varsinais-Suomen saavutettavuus matkailunäkökulmasta on vahvistunut erityisesti opasteiden, palvelusivustojen, varausjärjestelmien, sosiaalisen median kanavien, uusien yhteysreitien sekä kuljetusketjujen myötä. Riittävä kehittämisrahoitus ja toimiva matkailun vaikuttavuuden seuranta luovat edellytyksiä alan kehittämiselle. Moderni ja laadukas majoituskapasiteetti sekä toimivat yhteydet ovat välttämättömiä perusedellytyksiä matkailijan viihtyvyydelle.

Markkinointia toteutetaan yhteistyössä Suomen Saaristo -yhteismarkkinoinnin sekä kansallisten (Visit Finland) ja kansainvälisten verkostojen kanssa. Markkinointi kohdennetaan valituille kohde-alueille ja -ryhmille. Tavoitteena on, että Varsinais-Suomesta löytyy laadukkaita ja mielenkiintoisia palveluita, jotka ovat sekä helposti myytävissä että ostettavissa. Tuotekehityksessä painotetaan erityisesti tuotteiden saavutettavuutta, kestävyttä sekä laadukkuutta. Toteutus tapahtuu nimettyjen koordinaatiovastuutahojen vetämiin verkostojen avulla.

6.3.4. RESURSSIVIISAUS – INNOVOIVAA EDELLÄKÄVIJYYTTÄ

TP R1. Tuetaan materiaali-, energia-, ravinne-, ja resurssitehokkaita sekä hiilineutraaleja ratkaisuja Varsinais-Suomen kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

TP R2. Vauhditetaan julkisen sektorin innovatiivisia hankintoja uusiin liiketoimintojen kehittämiseksi ja varsinaissuomalaisen elinkeinoelämän edistämiseksi.

TP R3. Tehdään Varsinais-Suomesta dataliiketoiminnan edelläkävijä. Edistetään laajasti avoimen tiedon saatavuutta ja dataperustaisen liiketoimintaekosysteemin kehittymistä.

TP R4. Edistetään korkeakoulujen syvempää yhteistyötä alueen ja sen elinkeinoelämän kilpailukyvyä vahvistamiseksi.

TP R5. Osana toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia varmistetaan koulutustarjonnan toiminnallinen ja sisällöllinen uudistuminen sekä tarvelähtöinen toimiva järjestäjäverkko.

TP R6. Edistetään rakennusten innovatiivista käyttöä ja tehostetaan julkisten tilojen monikäyttöä.

TP R7. Varmistetaan kone- ja materiaalitekniikan DI-koulutuksen aloittaminen varsinaissuomalaisessa korkeakoulussa.

Kumppanuustoimijoita:

Kunnat, yritykset, Varsinais-Suomen liitto, Valonia, Lounais-Suomen aluetietopalvelu, Varsinais-Suomen ELY-keskus, järjestöt, korkeakoulu, oppilaitokset

Selitteet:

TP R1. Tuetaan materiaali-, energia-, ravinne-, ja resurssitehokkaita sekä hiilineutraaleja ratkaisuja Varsinais-Suomen kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

Varsinais-Suomen tahtotilan, toimintakulttuurin ja päätösten tulee tukea materiaali- ja resurssitehokkaita ratkaisuja ja luoda edellytyksiä näiden elinkeinojen vahvistumiseen. Maakunnan profiilia vahvana ympäristöteknologiaosaajana tulee edelleen vahvistaa parantamalla toimijoiden liiketaloudellisia kehitysmahdollisuuksia ja luomalla tehokkaita toimintaympäristöjä. Osaamis pääoma kasvattaa myös alueen houkuttelevuutta kansainvälisiä investointipäätöksiä tehtäessä.

Neitseellisten luonnonvarojen niukkeneminen haastaa meidät lisäämään omaa uusiutuvien luonnonvarojen tuotantoamme sekä innovoimaan kiertotaloutta, kierrätystä, materiaalihokkuutta ja resurssien viisasta käyttöä. Kuntasektorin toimintaa tulee tukea kestävämmäksi ja hiilineutraaliksi, esimerkiksi rakennusten energiatehokkuutta parantamalla. Kuntien tulee olla toiminnan katalysaattori omilla päätöksillään ja hankinnoillaan.

Biosektorin luonnonvarat, metsät, pellot, vedet ja vesiviljely, ja niihin syntyvät uudet toimialat ovat Varsinais-Suomelle erittäin tärkeitä. Meillä on Suomen monipuolisoin mahdollisuus kehittää niin ruoka-, energia- ja materiaaliratkaisuja ja tuotteita, joilla luomme hyvinvointia alueellemme, mutta myös arvoa jalostusketjuun, elinkeinoelämään ja vientiin. Bioalojen mahdollisuus tulee vahvasta korkeakoulujen ja innovaatioiden taustasta ja sen osaamisen tuoteistamisesta.

Varsinais-Suomeen on valmistunut kiertotalouden tiekartta, joka konkretisoi tarvittavia toimenpiteitä ja askeleita matkalla materiaali- ja resurssiinsaaseen maakuntaan. Varsinais-Suomen materiaali- virtojen potentiaali kiertotalouden näkökulmasta on valmistunut selvitys, joka osoittaa, että Varsinais-Suomen keskeisimmät kiertotalouden potentiaalit löytyvät maatalouden sivuvirroista, joista voidaan tuottaa energiaa ja kierrätysravinteita.

TP R2. Vauhditetaan julkisen sektorin innovatiivisia hankintoja uusien liiketoimintojen kehittämiseksi ja varsinaissuomalaisen elinkeinoelämän edistämiseksi.

Uudistuneen hankintalain keskeisenä tavoitteena on edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä. Maan hallituksen tavoitteena on viiden prosentin innovatiivisten hankintojen osuus julkisista hankinnoista. Miettimällä julkisia hankintoja uudella tavalla voidaan tarjota laadukkaampia palveluja sekä luoda uutta liiketoimintaa. Tarvitaan erityisesti kuntien, palvelujen käyttäjien sekä palveluntuottajien yhteistyötä ja oivalluksia sekä hankintaosaamisen lisäämistä.

TP R3. Tehdään Varsinais-Suomesta dataliiketoiminnan edelläkävijä. Edistetään laajasti avoimen tiedon saatavuutta ja dataperustaisen liiketoimintaekosysteemin kehittymistä.

Data on tulevaisuuden digitalisoituneessa yhteiskunnassa keskeinen raaka-aine ja arvonalisäyksen lähde. Tämä edellyttää, että dataa on yhtäältä laajasti ja avoimesti saatavilla ja toisaalta että dataliiketoiminnan ekosysteemi on kehittynyt ja kykenee hyödyntämään saatavilla olevaa dataa. Julkisesti tuotetun datan avaaminen on lähtenyt Suomessa hiljalleen käyntiin, joskin pääasiassa suurimpien kaupunkien toimesta. Datan avaamisen arkipäiväistäminen laajasti osaksi kaikkien (julkisten) toimijoiden perustoimintaa mahdollistaa datan kattavan saatavuuden ja laajentaa sen hyödyntämispotentiaalia merkittävästi, mikä taas parantaa dataperustaisen liiketoiminnan edellytyksiä.

TP R4. Edistetään korkeakoulujen syvempää yhteistyötä alueen ja sen elinkeinoelämän kilpailukyyn vahvistamiseksi.

Vahvistetaan elinkeinoelämän ja korkeakoulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan yhteyttä muun muassa positiivisen rakennemuutoksen ja globalisaation haasteisiin vastaamiseksi. Tämä tapahtuu luomalla ja edelleen kehittämällä korkeakoulujen yhteistyöalustoja sekä toteuttamalla pitkälle menevää koulutusyhteistyötä sekä maakunnan sisällä, että muiden korkeakoulujen kanssa.

TP R5. Osana toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia varmistetaan koulutustarjonnan toiminnallinen ja sisällöllinen uudistuminen sekä tarvelähtöinen toimiva järjestäjäverkko.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistuksen keskeinen lähtökohta on osaamisperusteisuuden vahvistaminen muun muassa tutkintojärjestelmän ja osaamisen arvioinnin muutoksilla. Maakunnan järjestäjäverkon tulee kyetä uudistamaan koulutustarjonta toiminnallisesti mutta myös sisältöjen osalta. Järjestäjäverkkoja koskevien maakunnallisten ratkaisujen tulee varmistaa alueellisesti elinvoimainen ja kilpailukyinen koulutuksen tarjonta ja laatu.

TP R6. Edistetään rakennusten innovatiivista käyttöä ja tehostetaan julkisten tilojen monikäyttöä.

Käyttötarkoitukseltaan muuttuvat rakennukset ovat resurssi. Tilojen innovatiivinen ja joustava uusiokäyttö sekä monen käyttömuodon konseptit tuovat uusia mahdollisuuksia, lisäävät palvelujen saavutettavuutta ja luovat yhteistyöalustoja. Kulttuurivaikutteisen ympäristön ja rakennuskokonaisuuksien muutostilanteet edellyttävät toimijoilta tietoa, taitoa ja tahtoa toimia vastuullisesti. Julkisten tilojen monikäytön tehostaminen edellyttää tilojen saavutettavuutta.

TP R7. Varmistetaan kone- ja materiaalitekniikan DI-koulutuksen aloittaminen varsinaissuomalaisessa korkeakoulussa.

Maakunnan koulutustarjonta ja tutkimusosaaminen ovat kansallisesti kärkitasoa ja monet tutkimusalat toimivat maailman huipulla. Positiivisen rakennemuutoksen tuomat työvoimatarpeet ovat osoittaneet, että teknillisen korkeakoulutuksen vähäisyys on kuitenkin merkittävä haaste. Kone- ja materiaalitekniikan diplomi-insinöörinkoulutuksen käynnistäminen varsinaissuomalaisessa korkeakoulussa tukee maakunnan positiivista kehitystä pitkällä aikavälillä.

7. RAHOITUS

Maakuntaohjelman toimenpiteiden toteutumista edistetään kuntien, yritysten ja monien muiden toimijoiden omilla panostuksilla, valtion rahoituksella sekä Euroopan unionin että kansallisella hankerahoituksella. Valtion rahoitusta tarvitaan muun muassa suurimpien infrastruktuurihankkeiden toteutukseen. Myös uuden, vuoden 2020 alussa aloittavan maakunnan rahoitus tulee valtiolta. Julkisin varoin toteutetuilla toimintaympäristön kehittämishankkeilla voidaan edesauttaa yksityisten investointien toteutumista.

Hyödynnettäviä EU-ohjelmia ovat muun muassa rajat ylittävää, valtioiden välistä ja alueiden välistä yhteistyötä tukevat Interreg-ohjelmat, Kestävää kasvua ja työtä -rakennerahasto-ohjelma, Maaseutuohjelma sekä Meri- ja kalatalousohjelma. Keskitetysti EU:sta tutkimus-, koulutus- sekä pienten ja keskisuurten yritysten hankkeisiin haettava rahoitus (esimerkiksi Horizon 2020, Erasmus+, Cosme) tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksien toiminnan kehittämiseen ja muun muassa kansainvälisten verkostojen luomiseen.

Kansallisessa rahoituksessa volyymiltaan merkittävä on yritysten liiketoiminnan kehittämiseen ja viennin kasvuun sekä tutkimus- ja kehitystyöhön kohdistuva TEKES-rahoitus. Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) -rahoitus puolestaan mahdollistaa pienimuotoiset kokeilut sekä tarjoaa kohtuullisen panostuksen Turun kaupunkiseudun kasvusopimuksen toteuttamiseen. Maakunnan omassa päätösvallassa olevan hankerahoituksen suuntaamisen linjaukset määritellään vuosittain maakunnan yhteistyöryhmän hyväksymässä maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman rahoitussuunnitelmassa.

8. YMPÄRISTÖSELOSTUS

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman päivitys on tehty kevenneellä menettelyllä ja vaikutusten arviointi suhteutettu päivityksen vaatimalle tasolle.

Varsinais-Suomen suunnittelu

Maakunnan suunnittelu pitää sisällään maakuntasuunnitelman, maakuntakaavan ja maakuntaohjelman. Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1991) sekä laki alueiden kehittämiseksi (esitys 190/2013) määrittelevät maakunnan suunnittelun yleiset lähtökohdat ja tavoitteet. Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma muodostavat yhdessä maakuntastrategian.

Varsinais-Suomen ympäristön nykytila ja sen kehitys

Varsinais-Suomen ympäristön nykytila ja sen kehitys on kuvattu Ympäristö NYT -sivuilla. Sivustoon on koottu yhteen tilastoja eri järjestelmistä. Niiden avulla saadaan kuva lähiympäristömme tilasta, siihen vaikuttavista tekijöistä ja kehityksen suunnasta.

Tiedot löytyvät osoitteesta <http://www.lounaistieto.fi/ymparistonyt/>.

Arvioinnin toteuttaminen

Varsinais-Suomen maakuntastrategiaan päivitystyössä ei tehty erillistä vaihtoehtotarkastelua, koska se perustuu koko strategiatyössä ja maakuntasuunnitelmassa tehtyihin arvovalintoihin. Ohjelman vaikutustarkastelu on tehty yleisellä tasolla vastaten kysymykseen, mitkä ovat valittujen arvokärkien ja niiden merkittävimpien toimenpiteiden vaikutukset.

Maakuntaohjelma-asiakirjassa tehdyt valinnat perustuvat laajaan ja vuorovaikutteiseen prosessiin. Maakuntaohjelman päivityksen laadinnassa ympäristövaikutusten arviointi on sisällytetty osaksi ohjelmaprosessia painottuen ohjelman laatimisen loppuvaiheeseen ja koskien ohjelman luonnosta sekä tulevan ohjelman hyväksymistä.

Mahdollisina vaikutuksina on tarkasteltu ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia sekä yhdyskuntarakenteellisia ja kulttuurisia vaikutuksia. Tausta- ja lähdemateriaalina on ollut Lounais-Suomen ympäristöstrategia ja -ohjelma, sen seuranta-arvioinnit, Ympäristö NYT -sivusto sekä maakuntakaavatyön aineistot, kaavaselostukset ja niiden liitemateriaalit. Vaikutuksen arvioinnissa on myös hyödynnetty muun muassa liikennejärjestelmäsuunnitelmatyötä, käynnissä olevia ympäristöön liittyviä strategiatöitä sekä useita muita lähteitä.

Maakuntastrategiasta ohjelmaosaan nousseet toimenpiteet tullaan arvioimaan vuosittain tehtävien toteutumisen arvioinnissa ja seurannassa. Maakuntaohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden konkretisointi hankkeiksi tapahtuu vasta ohjelman toteutuksen yhteydessä, joten toimenpiteiden varsinainen arviointi on mahdollista vasta siinä vaiheessa. Arviointi tehdään hankekohtaisesti rahoitusvalmistelun yhteydessä. Lisäksi hankkeiden toteuttajien tulee jo hankehakuvaiheessa arvioida kokonaisvaltaisesti hankkeensa vaikutuksia.

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman päivityksen vaikutukset

Maakuntaohjelman perustavoite on yhtäältä mahdollisimman myönteisten vaikutusten saavuttaminen sekä toisaalta kielteisten vaikutusten minimointi kaikilla ohjelman vaikutusalueilla (sosiaaliset, ekologiset, yhteiskuntarakenteelliset ja kulttuuriset sekä taloudelliset vaikutukset). Maakuntaohjelmalla halutaan parantaa Varsinais-Suomen ympäristön tilaa sekä luoda uudet yhdessä toimimisen tavat tavoitteisiin pääsemiseksi. Kestävän kehityksen tahtotilaa vahvistavan maakuntaohjelman vaikutukset ovat jo lähtökohtaisesti myönteisiä.

Maakuntaohjelman vaikutukset konkretisoituvat lopulta tavalla, jolla ohjelman esittämiä toimenpiteitä tehdään. Ohjelman mahdollisuus vaikuttaa toimenpiteiden yksityiskohtaiseen toteuttamiseen on rajallinen. Maakuntaohjelmaa toteuttavat hankkeet tulee suunnitella ja suorittaa siten, että niillä on myönteisiä vaikutuksia. Tarvittaessa toimenpiteisiin sovelletaan hankkeista vastaavien toimesta lain mukaista YVA-menettelyä tai ympäristölupaprosessia.

Maakuntaohjelman päätoimenpide on kumppanuusfoorumi joka:

- sisältää työpajoja, verkkopalveluita, laajenevia verkostoja, tietoa, toimijoita ja innostuneita ihmisiä,
- tarjoaa keinoja koota ja hallita sirpaloitunutta tietoa,
- tarjoaa kohtaamispaikan hankkeiden ideoijille, jotka etsivät kumppaneita ja toteuttajia,
- auttaa integroimaan maakunnan opiskelijoista muodostuvan suuren resurssin ja antaa mahdollisuuden siirtyä työelämään entistä joustavammin ja tehokkaammin, ja
- auttaa koordinoimaan, hahmottamaan kokonaisuuden ja luomaan näkemyksen.

Kumppanuusfoorumin kautta Varsinais-Suomi toimii avoimen tiedon ja toiminnan periaatteella, ja kaikkien ääntä kuullaan ihmisten hyvinvoinnin ja maakunnan menestyksen parantamiseksi. Ihmiset ja tieto ovat kumppanuusfoorumin perusta. Foorumi kokoaa yhteen avoimen tiedon sekä tekijät, joiden tavoite on saavuttaa enemmän yhdessä ja tietoa jakamalla. Maakunnan liitto toimii sparraajana ja johtaa maakunnan kehittämistä. Liitto järjestää kumppanuustapaamisia, joissa maakuntastrategian toteutumista edistetään ja esille tulleita ideoita välitetään oikeille tahoille.

Päätoimenpiteen lisäksi taulukossa 1 on arvioitu kaikkien maakuntastrategian neljän arvokärjen ohjelmalliset toimenpiteet. Strategias-
assa valitut arvokärjet ovat:

- Vastuullisuus – tulevaisuus muodostuu valinnoista nyt
- Yhteistyötaidot – yhdessä rajat ylittäen
- Saavutettavuus – lähestyttävä Itämeren portti
- Resurssiviisaus – innovoivaa edelläkävijyyttä

Taulukko 1: Maakuntaohjelmaosan päivistyön toimenpiteiden vaikutusten arviointi.

MERKKIEN SELITYS

Selvästi myönteisiä vaikutuksia	++
Lievästi myönteisiä vaikutuksia	+
Ei merkittäviä vaikutuksia	0
Ei tietoa tai arviointi vaikeaa	?

	Sosiaaliset	Ekologiset	Yhdyskuntarakenteeliset ja kulttuuriset	Taloudelliset ja aluetaloudelliset
<i>Päätoimenpide:</i>				
KUMPPANUUSFOORUMI	++	++	++	++
<i>Arvokärjet ja niiden toimenpiteet:</i>				
VASTUULLISUUS – Tulevaisuus muodostuu valinnoista nyt				
TP V1. Vahvistetaan kuluttajavalintojen voimaan perustuvia lähitoimintamalleja ja edistetään Lounais-Suomen ympäristö-ohjelman viittä kehityspolkua.	++	++	+	+
TP V2. Muodostetaan Lounais-Suomesta positiivisen rakennemuutoksen pilottialue.	++	+/0	+	++
TP V3. Luodaan aktiivisen vuoropuhelun malli maakunnallisen päätöksenteon ja eri koulutusasteiden opiskelijajärjestöjen välille sekä pilotoidaan maakunnallinen nuorisoparlamentti.	++	+/0	++	++
TP V4. Jatketaan nuorten maakunnallisen työ- ja harjoittelumallin toteuttamista sekä kummiyritystoimintaa ja kohdistetaan toimenpiteitä eri koulutusasteilla oleviin nuoriin.	++	+/?	++	++
TP V5. Kehitetään opiskelijoiden työelämätaitoja sekä yrittäjyys- ja innovaatiovalmiuksia huomioimalla teollisen uudistumisen asettamat vaatimukset, vahvistetaan sekä syvennetään tekniikan alan koulutustarjontaa ja tuetaan valmistumassa olevien opiskelijoiden työllistymistä tai jatko-opintoihin pääsyä.	+	0/?	+	++
TP V6. Tuetaan maahanmuuttajien etenemistä toiselta asteelta korkeasteelle sekä osallistetaan maahanmuuttajat poliittiseen päätöksentekoon ja kehitetään kunnissa aktiivista elinvoimapolitiikkaa kotouttamisen edistämiseksi.	++	0	++	++
TP V7. Kehitetään ympäristön monipuolista lukutaitoa laajentamalla ympäristökasvatuksen sisältöä ja vakiinnuttamalla toimijaverkoston toiminta.	++	++	++	+/0
TP V8. Edistetään varsinaissuomalaisten hyöty- ja arkiliikuntaa sekä kestäviä liikennevalintoja.	++	++	++	++
TP V9. Jatketaan Varsinais-Suomen vahvan ruoantuotannon ja elintarviketeollisuuden kehittämistä.	+	0/?	0	++

	Sosiaaliset	Ekologiset	Yhdyskuntarakenteeliset ja kulttuuriset	Taloudelliset ja aluetaloudelliset
YHTEISTYÖTAIDOT – yhdessä rajat ylittäen				
TP Y1. Edistetään kumppanuutta ja rohkeita kokeiluja dynaamisen yhteistyökulttuurin edistämiseksi maakunnassa.	++	+/?	++	++
TP Y2. Luodaan maakunnalliset järjestö- ja kulttuuriyhteistyömallit.	++	+/0	++	+
TP Y3. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus ja elinikäisen oppimisen edellytykset eri aloilla maakunnan kilpailukyvyn takaamiseksi.	++	+/0	+	++
TP Y4. Edistetään kasvuyrittäjyyttä, omistajanvaihdoksia ja innovaatiovalmiuksia sekä yrittäjyyskasvatusta.	+	+/0	+	++
TP Y5. Kehitetään toimijoiden välistä yhteistyötä maakunnan ulkopuolisen rahoituksen haussa.	+	+/?	+	+
TP Y6. Varmistetaan tiedon kulku kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen suunnittelu- ja kehittämissyhteistyössä sekä lisätään innovatiivisuutta ja yhteisvastuullisuutta maankäytön suunnitteluun ja vuorovaikutukseen vetovoimaisen ympäristön rakentamiseksi.	+	+	++	+
TP Y7. Luodaan merialuesuunnittelusta vahva yhteistyöalusta.	+	++	+	++
SAAVUTETTAVUUS – lähestyttävä Itämeren portti				
TP S1. Edesautetaan digitaalisten ja fyysisten, myös kielellisesti saavutettavien kohtaamispaikkojen luomista, joissa toimijat voivat verkostoitua.	++	+/0	++	++
TP S2. Kehitetään Varsinais-Suomesta kansainvälisten yhteyksien ja toiminnan keskus Itämeren alueella hyödyntäen Pohjoisen kasvuvyöhykkeen potentiaalia.	+	+/0	+	++
TP S3. Varmistetaan Tunnin juna -suunnittelun ripeä eteneminen sekä rannikon, sisämaan sekä maakunnan sisäisten liikenneyhteyksien edistäminen.	+	+/?	++	++
TP S4. Toteutetaan kokonaisvaltainen kaikki koulutustasot käsittävä myyntiosaamisen maakunnallinen malli.	+	0	0	++
TP S5. Jatketaan koulutusosaamisen tuotteistamista ja yhteisen koulutusviennin kehittämistä hyödyntäen maakunnallisia ja valtakunnallisia yhteenliittymiä.	+	+/0	0	++
TP S6. Rakennetaan kestävää ja näkyvää vapaa-aikakonseptia, jossa elävä ja elinvoimainen saaristo, vetovoimaiset kansallispuistot sekä maakunnan rikas kulttuuriympäristö tarjoavat elämyksiä ympäri vuoden.	++	++	++	++

	Sosiaaliset	Ekologiset	Yhdyskuntarakenteel- liset ja kulttuuriset	Taloudelliset ja aluetaloudelliset
RESURSSIVIISAUS – innovoivaa edelläkävijyyttä				
TP R1. Tuetaan materiaali-, energia-, ravinne-, ja resurssitehokkaita sekä hiilineutraaleja ratkaisuja Varsinais-Suomen kiertotalouden tiekartan mukaisesti.	+	++	+	++
TP R2. Vauhditetaan julkisen sektorin innovatiivisia hankintoja uusien liiketoimintojen kehittämiseksi ja varsinaissuomalaisen elinkeinoelämän edistämiseksi.	+	+/0	+	++
TP R3. Tehdään Varsinais-Suomesta dataliiketoiminnan edelläkävijä. Edistetään laajasti avoimen tiedon saatavuutta ja dataperustaisen liiketoimintaekosysteemin kehittymistä.	+	+/?	+	++
TP R4. Edistetään korkeakoulujen syvempää yhteistyötä alueen ja sen elinkeinoelämän kilpailukyvyyn vahvistamiseksi.	+	+/0	+	++
TP R5. Osana toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia varmistetaan koulutustarjonnan toiminnallinen ja sisällöllinen uudistuminen sekä tarvelähtöinen toimiva järjestäjäverkko.	+	+/0	+	+
TP R6. Edistetään rakennusten innovatiivista käyttöä ja tehostetaan julkisten tilojen monikäyttöä.	+	+	+	++
TP R7. Varmistetaan kone- ja materiaalitekniikan DI-koulutuksen aloittaminen varsinaissuomalaisessa korkeakoulussa.	+	0	+	++

MV hyväksynyt 11.12.2017

KUMPPANUUSFOORUMI

Visiota toteutetaan kumppanuudella, jossa yhdessä asetetaan tavoitteita maakunnan tulevaisuuden rakentamiseksi. Se tarkoittaa sitoutumista yhteiseen työhön ja yhteisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Maakuntastrategia haluaa mukaan varsinaissuomalaiset asukkaat, yritykset, koulutuksen tuottajat, järjestöt - kaikki maakunnan toimijat.

Visio voidaan saavuttaa innovatiivisessa ilmapiirissä, jossa on mahdollista tehdä kokeiluja ja toimia uusilla tavoilla - saa myös erehtyä ja epäonnistua menettämättä kasvojaan. Maakunnassa keskitytään erityisesti osallisuutta, avoimuutta, kohtaamista, vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä parantaviin toimenpiteisiin.

TULEVAISUUS MUODOSTUU VALINNOISTA NYT VASTUULLISUUS

Tänään tekemämme päätökset ovat tärkeitä. Rakennamme tulevaisuuttamme aktiivisesti ja huolehtien kaikkien ihmisten henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista luoden samalla perusteet turvallisuudelle ja yhdenvertaiselle yhteiskunnalle. Muutoksia ei ennakoida, vaan niihin vaikutetaan omalla toiminnalla. Varsinais-Suomessa tekeminen ja yrittäminen ovat arvostettuja ja sisäistettyjä toimintatapoja. Ympäristömme ainutlaatuisuutta pitää vaalia jokaisella päätöksellä ja ratkaisulla. Varsinais-Suomen menestys rakentuu uudistuvalla elinkeinoelämällä, työllä ja hyvinvoinnilla, jota luodaan vastuullisilla, kestäväillä valinnoilla.

YHDESSÄ RAJAT YLITTÄEN YHTEISTYÖTAIDOT

Entistä vankemmalla yhdessä tekemisellä ja kumppanuudella saavutetaan uudenlaista innostusta ja tekemisen kulttuuria maakuntaamme. Kumppanuus on toimintatapa, joka hyödyttää kaikkia osapuolia. Yhteistyökyky lisää osaamista. Korkeatasoinen lopputulos syntyy monialaisen osaamisen luovasta yhteensovittamisesta. Maakunnassa ei jumiuuduta olemassa oleviin rakenteisiin, vaan vahvistetaan uuden luomisen perustaa.

KUMPPANUUSFOORUMI ON SUUREN

Kumppanuusfoorumi on varsinaissuomalaisten maakuntastrategiaa toteuttavien toimijoiden verkosto ja varsinaissuomalaisen yhteistyön kokoa avoimen datan ja yhdistää tiedon, tekijät ja verkostot, joiden tavoite on saavuttaa yhdessä enemmän. Se koostuu työryhmiä paitsi tavoitteillaan usua, myös hyödynnetään ja kehitetään nykyisiä toimintatapoja. Yhdessä tekeminen ja verkostoituminen samanaikaisesti ja ideansa näkyväksi tekemistä. Kumppanuusfoorumi ja aluetietopalvelu tarjoavat väylän ja välineet tiedon jakeluun sekä toimijoiden välillä.

Ihmisten muodostamat verkostot ja avoin tieto ovat Kumppanuusfoorumin peruspilareita. Näkyvät verkostot ovat vetovoimatekijä

TP V1. Vahvistetaan kuluttajavalintojen voimaan perustuvia lähi-toimintamalleja ja edistetään Lounais-Suomen ympäristö-ohjelman viittä kehityspolkuja.

TP V2. Muodostetaan Lounais-Suomesta positiivisen rakennemuutoksen pilottialue.

TP V3. Luodaan aktiivisen vuoropuhelun malli maakunnallisen päätöksenteon ja eri koulutusasteiden opiskelijajärjestöjen välille sekä pilotoidaan maakunnallinen nuorisoparlamentti.

TP V4. Jatketaan nuorten maakunnallisen työ- ja harjoittelumallin toteuttamista sekä kummiyritystoimintaa ja kohdistetaan toimenpiteitä eri koulutusasteilla oleviin nuoriin.

TP V5. Kehitetään opiskelijoiden työelämätaitoja sekä yrittäjä- ja innovaatiovalmiuksia huomioimalla teollisen uudistamisen asettamat vaatimukset, vahvistetaan sekä syvennetään tekniikan alan koulutustarjontaa ja tuetaan valmistumassa olevien opiskelijoiden työllistymistä tai jatko-opintoihin pääsyä.

TP V6. Tuetaan maahanmuuttajien etenemistä toiselta asteelta korkea-asteelle sekä osallistetaan maahanmuuttajat poliittiseen päätöksentekoon ja kehitetään kunnissa aktiivista elinvoimapolitiikkaa kotouttamisen edistämiseksi.

TP V7. Kehitetään ympäristön monipuolista lukutaitoa laajentamalla ympäristökasvatuksen sisältöä ja vakiinnuttamalla toimijaverkoston toiminta.

TP V8. Edistetään varsinaissuomalaisten hyöty- ja arkkiliikuntaa sekä kestäviä liikennevalintoja.

TP V9. Jatketaan Varsinais-Suomen vahvan ruoantuotannon ja elintarviketeollisuuden kehittämistä.

TP Y1. Edistetään kumppanuutta ja rohkeita kokeiluja dynaamisen yhteistyökulttuurin edistämiseksi maakunnassa.

TP Y2. Luodaan maakunnalliset järjestö- ja kulttuuriyhteistyömallit.

TP Y3. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus ja elinikäisen oppimisen edellytykset eri aloilla maakunnan kilpailukykyä takaamiseksi.

TP Y4. Edistetään kasvuyrittäjyyttä, omistajanvaihdoksia ja innovaatiovalmiuksia sekä yrittäjyyskasvatusta.

TP Y5. Kehitetään toimijoiden välistä yhteistyötä maakunnan ulkopuolisen rahoituksen haussa.

TP Y6. Varmistetaan tiedon kulku kestäväen alue- ja yhdyskuntarakenteen suunnittelu- ja kehittämissyhteistyössä sekä lisätään innovatiivisuutta ja yhteisvastuullisuutta maankäytön suunnitteluun ja vuorovaikutukseen vetovoimaisen ympäristön rakentamiseksi.

TP Y7. Luodaan merialuesuunnittelusta vahva yhteistyöalusta.

TEEMAKOKONAISUUDET MUODOSTAVAT KEHYKSEN YHTEISTYÖVERKOSTON

Näkyvät verkostot ovat kansainvälinen

MISEN LAATU ON PARASTA

ennetaan yhteistyöllä ja kumppanuudella

ANUUS

Varsinais-Suomessa panostetaan osallistumisen edistämiseen, asukaslähtöisen palvelukulttuurin kehittämiseen, hyvään uudistuvaan johtamiseen sekä henkilöstön osaamisen parantamiseen. Lähivaikuttamisesta tehdään helppoa ja innostavaa. Asukaslähtöisen kansalaisyhteiskunnan aktiivisuutta ja luovuutta tuetaan ja edistetään.

Kumppanuus on ajattelutapa, jossa yhteinen päämäärä nähdään tärkeämpänä kuin yksittäinen hyöty. Jokaisella alueella on oma identiteettinsä ja merkityksellinen rooli kokonaisuudessa, jossa merkitystä on vahvuuksien ja ominaispiirteiden kehittämisellä, ei lopulta enää henkisillä ja maantieteellisillä rajoilla.

LÄHESTYTTÄVÄ ITÄMEREN PORTTI SAAVUTETTAVUUS

Henkinen ja fyysinen saavutettavuus on alueemme elinehto ja voimavara. Kansainvälinen Varsinais-Suomi on Pohjoisen kasvuvyöhykkeen keskeinen toimija. Näkyvät kansainväliset verkostot ovat vahva vetovoimatekijä. Varsinais-Suomessa on toimiva infrastruktuuri – kestävä yhdyskuntarakenne ja älykäs liikennejärjestelmä. Avoin, innostava ja keskustelevalta Varsinais-Suomi on hyvä paikka asua ja toimia. Puhdas Itämeri ja vetovoimainen ympäristö sekä helposti lähestyttäväksi ja yhteistyökykyiseksi tunnistettu alue mahdollistavat toimimisen keskeisenä kumppanina ja yhteistyöalustana.

INNOVOIVAA EDELLÄKÄVIJYYTTÄ RESURSSIVIISAUS

Varsinais-Suomi on toimintatavoiltaan kokonaisvaltaisesti resurssiviisas ja hiilineutraali maakunta, jossa avoin tieto on kaikkien käytössä. Maakunnassa hyödynnetään kestävästi luonnon- ja kulttuuriympäristön, aluerakenteen ja ihmisten sekä organisaatioidenkin voimavaroja yhdessä tulevaisuuteen tähdäten. Resursseja kohdennetaan toimenpiteisiin, joilla Varsinais-Suomesta tulee kiertotalouden ja resurssiviisauden edelläkävijä ja mallialue. Toiminta yhteisten voimavarojen hyöksi on tapa ajatella ja kykyä nähdä kaikille osapuolille toimintatavasta tuleva suuri hyöty.

STRATEGIAN PÄÄTOIMENPIDE

Yhteistyön sytyttäjä: ikkuna maakunnalliseen yhteistyöhön ja toimintaan. Yhdessä aluetietopalvelun kanssa Kumppanuusfoorumi, teemafoorumeista ja lukuisista maakunnan toimijoista. Se lisää kohtaamisia, joissa toimijaverkostoja luodaan ja vahvistetaan ja aikaisesti eri tahoilla on yksi menestymisen ehdoista, mutta uusien kumppanuuksien ja yhteistyöverkostojen löytyminen edellyttää toimivien analysoidun ja visualisoidun tiedon viestintäkanavana.

Yhteistyö nähtäisiin kansainvälisesti kuin kansallisestikin. Alueet, joiden toimijoiden hyvät yhteydet ja verkostot tunnustetaan, ovat vahvoilla.

TP S1. Edesautetaan digitaalisten ja fyysisten, myös kielellisesti saavutettavien kohtaamispaikkojen luomista, joissa toimijat voivat verkostoitua.

TP S2. Kehitetään Varsinais-Suomesta kansainvälisten yhteistyönsä ja toiminnan keskus Itämeren alueella hyödyntäen Pohjoisen kasvuvyöhykkeen potentiaalia.

TP S3. Varmistetaan Tunnin juna -suunnittelun ripeä eteneminen sekä rannikon, sisämaan sekä maakunnan sisäisten liikenneyhteyksien toimivuuden ja kehittämisen edistäminen.

TP S4. Toteutetaan kokonaisvaltainen kaikki koulutusastot käsittävä myyntiosaamisen maakunnallinen malli.

TP S5. Jatketaan koulutusosaamisen tuotteistamista ja yhteisen koulutusviennin kehittämistä hyödyntäen maakunnallisia ja valtakunnallisia yhteenliittymiä.

TP S6. Rakennetaan kestävää ja näkyvää vapaa-aikakonseptia, jossa elävä ja elinvoimainen saaristo, vetovoimaiset kansallispuistot sekä maakunnan rikas kulttuuriympäristö niin rannikko- kuin sisämaa-alueillakin tarjoavat elämyksiä ympäri vuoden.

TP R1. Tuetaan materiaali-, energia-, ravinne-, ja resurssitehokkaita sekä hiilineutraaleja ratkaisuja Varsinais-Suomen kiertotalouden tiekartan mukaisesti.

TP R2. Vauhditetaan julkisen sektorin innovatiivisia hankintoja uusien liiketoimintojen kehittämiseksi ja varsinaissuomalaisen elinkeinoelämän edistämiseksi.

TP R3. Tehdään Varsinais-Suomesta dataliiketoiminnan edelläkävijä. Edistetään laajasti avoimen tiedon saatavuutta ja dataperustaisen liiketoimintaekosysteemin kehittymistä.

TP R4. Edistetään korkeakoulujen syvempää yhteistyötä alueen ja sen elinkeinoelämän kilpailukyyn vahvistamiseksi.

TP R5. Osana toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia varmistetaan koulutustarjonnan toiminnallinen ja sisällöllinen uudistuminen sekä tarvelähtöinen toimiva järjestäjäverkko.

TP R6. Edistetään rakennusten innovatiivista käyttöä ja tehostetaan julkisten tilojen monikäyttöä.

TP R7. Varmistetaan kone- ja materiaalitekniikan DI-koulutuksen aloittaminen varsinaissuomalaisessa korkeakoulussa.

KOOSTOILLE, JOTKA KOORDINOIDUSTI TOTEUTTAVAT TOIMENPITEITÄ

Yhteistyönsä ja kansallinen vetovoimatekijä

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND
REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND

PL 273 (Ratapihankatu 36) | 20101 Turku
+358 2 2100 900 | kirjaamo@varsinais-suomi.fi
www.varsinais-suomi.fi | Y – 0922305-9